

Fartygsapoteket

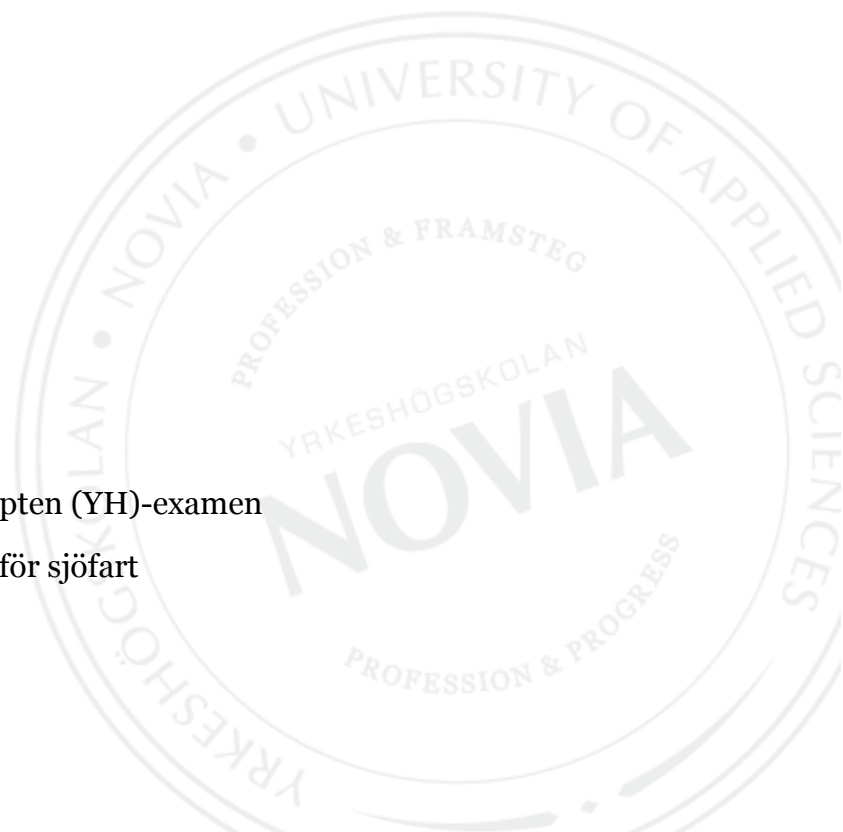
Användning av fartygsapoteket ombord

Kim Bergman

Examensarbete för Sjökapten (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för sjöfart

Åbo ,2013

EXAMENSARBETE

Författare: Kim Bergman

Utbildningsprogram och ort: Utbildningsprogrammet för sjöfart, Åbo

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Sjökapten YH

Handledare: Ritva Lindell

Titel: Fartygsapoteket – Användning av fartygsapoteket ombord

---

Datum 4.12.2013

Sidantal 54

Bilagor 8

Sammanfattning

Examensarbetet är en utredning över användningen av medicin ombord. Syftet är att kartlägga vilka mediciner som behövs ombord i fartygsapoteket samt att ta reda på besättningens uppfattning om innehållet i fartygsapoteket, vad som är onödigt och nödvändigt i fartygsapoteket. Detta examensarbete är ett beställningsarbete för **Arbetshälsoinstitutet**.

Examensarbetet begränsas till fartygsapotekets innehåll för fartygsklass B och fartygsapotekets ombordansvariges uppgifter ombord. Materialet i examensarbetet grundar sig på sjukvårdskursen för sjöbefäl som går under STCW-koden samt exempel från Eckerö shippings RO-RO fartygsapotek.

Ytterligare undersökning om besättningens uppfattning av innehållet i fartygsapoteket genomfördes med hjälp av en elektronisk enkät som skickades till fartygen.

Utredningen har gett resultat som är intressanta att ta del av. Av resultaten kan man dra slutsatsen att största delen av läkemedlen som används ombord är smärtstillande och febernedsättande läkemedel. Deltagarna i enkäten är nöjda med utrustningen i fartygsapoteket men tycker att en veckas sjukvårdskurs är en kort utbildning för att sköta fartygsapoteket. Resultatet av undersökningen kan stöda till förnyandet av fartygsapoteket.

Språk: Svenska   Nyckelord: fartygsapoteket, undersökningsmöjligheter, läkemedelsbehandling, vårdåtgärder

---

Examensarbetet finns tillgängligt antingen i webbiblioteket Theseus.fi eller i biblioteket

BACHELOR'S THESIS

Author: Kim Bergman

Degree Programme: Degree Programme in Maritime Studies, Turku

Specialization: Bachelor of Marine Technology

Supervisors: Ritva Lindell

Title: **Ship pharmacy – Use of ship pharmacy onboard**

Date 4.12.2013

Number of pages 54

Appendices 8

Summary

The purpose of this study was to clarify how much the ship pharmacies are needed onboard. A second aim of this study was to clarify crew members' opinions about the content of the ship pharmacies: - is the content needed and useful or is an update necessary? The study was commissioned by **the Finnish Institute of Occupational Health**.

This study was limited to study the content onboard pharmacies for vessels class B and to the medical officers in charge and his work tasks onboard. The material in this study is based on the medical course for officers, as defined in the STCW code. Part of the material is from the shipping company Eckerö shippings RO-RO vessels ship pharmacy. Further research on the crew's opinions of the content of the vessel pharmacy was received by using an electronic questionnaire sent to the ships.

The study has produced results that are interesting to work with. The result shows that the most used pharmaceutical products on the vessels are fever reducers and painkillers. Participants are satisfied with the equipment in ships' pharmacies but think that a week's medical course is a short training to handle the vessel pharmacy. The findings may help to renew the vessel pharmacy.

Language: Swedish   Key words: ship pharmacy, method of investigation, pharmacotherapy, care measures

---

The examination work is available either at the electronic library Theseus.fi or in the library

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Kim Bergman

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Utbildningsprogrammet för sjöfart, Åbo

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Sjökapten YH

Ohjaajat: Ritva Lindell

Nimike: **Laiva-apteekki – Laiva-apteekin käyttö aluksilla**

Päivämäärä 4.12.2013

Sivumäärä 54

Liitteet 8

Tiivistelmä

Opinnäytetyö on selvitys lääkeaineiden käytöstä aluksilla. Päämääränä on kartoittaa mitä laiva-apteekin lääkkeitä aluksilla tarvitaan ja samalla selvittää miehistön käsitystä laiva-apteekista, kuten mitkä laiva-apteekin osat miehistön jäsenet kokevat hyödyllisinä tai vaihtoehtoisesti turhina. Tämä lopputyö on tehty tilaustyönä **Työterveyslaitokselle**.

Opinnäytetyö on rajattu laiva-apteekin vastuuhenkilön tehtäviin aluksella ja laivaluokka B:hen. Opinnäytetyössä käytetty tieto perustuu STCW- koodin alaiseen sairaanhoito päällystölle – kurssiin ja Eckerö Shipping RO-RO- aluksilla tehtyihin laiva-apteekkien lääkemenekin yhteenvetoihin. Lisätutkimusta miehistön käsityksestä laiva-apteekin sisällöstä ja käytöstä on hankittu myös kyselytutkimuksella, joka toteutettiin lähettämällä kysely elektronisena versiona aluksille.

Tutkimus antoi tuloksen, jonka parissa oli kiinnostavaa työskennellä. Tuloksesta voi päätellä, että suurin osa aluksilla käytettävistä lääkeaineista on kuumetta laskevia lääkkeitä ja kipulääkkeitä. Tutkimuksen osallistajat olivat tyytyväisiä laiva-apteekin sisältöön, mutta pitivät viikon mittaista sairaanhoito päällystölle –kurssia riittämättömänä koulutuksena laiva-apteekista vastaamiseen. Tutkimuksen tulos voi auttaa laiva-apteekin uudistamisessa.

Kieli: Ruotsi Avainsanat: Laiva-apteekki, tutkimusmahdollisuudet, lääkehoito, hoitotoimenpiteet

---

Opinnäytetyö on saatavilla joko ammattikorkeakoulujen verkkokirjastossa Theseus.fi tai kirjastossa

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Målsättning.....	2
1.2	Problemformulering	2
1.3	Avgränsning	2
1.4	Metod	3
2	Teoretisk bakgrund	4
2.1	Fartygsapoteket	4
2.2	Telemedical Assistance Service (TMAS)	6
2.3	STCW-95 konventionen.....	7
3	Krav på sjukvårdsansvariges kunnande	8
3.1	Undersökningsmöjligheter	8
3.1.1	Mätning av blodsockret.....	9
3.1.2	Mätning av blodtrycket.....	10
3.2	Läkemedelsbehandling.....	11
3.2.1	Mediciner och deras användning	11
3.2.2	Användning av ögonmediciner	12
3.2.3	Läkemedelsinjektioner	13
3.3	Vårdåtgärder.....	15
3.3.1	Fri luftväg.....	15
3.3.2	Intravenös vätskebehandling.....	17
3.3.3	Sårvård	18
3.3.4	Kateterisering av urinblåsan	20
4	Sammanställningen av läkemedelsanvändningen ombord	20
4.1	Fartyg 1	21
4.2	Fartyg 2	22
4.3	Fartyg 3	23
4.4	Fartyg 4	24
4.5	Fartyg 5	25
4.6	Fartyg 6	26

4.7	Fartyg 7	27
4.8	Medicin användning sammanlagt 2012.....	28
5	Medicin användning månadsvis 2012.....	30
5.1	Januari	30
5.2	Februari	31
5.3	Mars.....	33
5.4	April	34
5.5	Maj	35
5.6	Juni	36
5.7	Juli	37
5.8	Augusti	38
5.9	September.....	39
5.10	Oktober	40
5.11	November	41
5.12	December.....	42
6	Enkätundersökningen.....	43
7	Tolkning av resultaten.....	51
8	Avslutning.....	52
9	Källor	53

Bilagor:

Fartyg 1 medicin användning	Bilaga 1
Fartyg 2 medicin användning	Bilaga 2
Fartyg 3 medicin användning	Bilaga 3
Fartyg 4 medicin användning	Bilaga 4
Fartyg 5 medicin användning	Bilaga 5
Fartyg 6 medicin användning	Bilaga 6
Fartyg 7 medicin användning	Bilaga 7
Enkät	Bilaga 8

1 Inledning

Ute till havs kan det ibland vara svårt att få en skadad besättningsmedlem till vård. Det är därför viktigt att det finns ett fartygsapotek med sjukvårdsutrustning och en sjukvårdskunnig ombord. Ombord på mindre fraktfartyg är det oftast styrmannen som har ansvaret för sjukvården ombord. För att kunna sköta fartygsapoteket krävs att man avlagt en veckas intensiv kurs enligt STCW-95 konventionens regelverk. Under denna vecka behandlas det viktigaste inom sjukvården vilket dock är en kort utbildning för att ta ansvar för andra besättningsmedlemars hälsa.

Eftersom fartygsapotekslagen är gammal har jag valt som examensarbete att utreda vilka mediciner som används mest ombord. Jag har också valt att göra en undersökning om fartygsapoteksansvariges uppfattning om innehållet i fartygsapoteket. Utredningen om medicinanvändningen baserar sig på utdrag från Eckerö shippings sju RO-RO fartygs fartygsapotek. För att undersöka fartygsapoteksansvariges uppfattning om innehållet i fartygsapoteket har jag skickat ut en elektronisk enkät till fartygen, där endast fartygsapotekets ombordansvarige svarade på enkätens frågor. Detta examensarbete är ett beställningsarbete åt **Arbetshälsoinstitutet**.

1.1 Målsättning

Målsättningen med detta examensarbete är att göra en kartläggning på läkemedelsanvändningen ombord. Målsättningen är också att ta reda på apoteksansvarigas uppfattning om innehållet i fartygsapoteket vad som är onödigt och nödvändigt i fartygsapoteket. Resultatet av undersökningen kan hjälpa till förnyelsen av fartygsapoteket.

1.2 Problemformulering

Frågeställningar som jag söker svar på:

- 1) Kartläggning på Eckerö Shippings RO-RO fartygs medicinanvändning
- 2) Vad är apoteksansvariges uppfattning om innehållet i fartygsapoteket, onödigt och nödvändigt i fartygsapoteket

1.3 Avgränsning

I examensarbete har jag valt att göra avgränsningar till en viss fartygstyp. Denna undersökning görs endast på finsk flaggade fartyg med finsk besättning. Alla fartyg som är med i undersökningen är utrustade med klass B fartygsapotek. Kartläggningen är gjord på Eckerö shippings sju RO-RO fartyg, med en besättning på färre än 25 man. För att få en vetenskaplig teori i mitt examensarbete kommer jag att gå igenom vad som är meningen att en styrman skall klara av för behandlingsmetoder enligt utrustningen ombord.

1.4 Metod

Detta arbete utgår från relevant litteratur inom området samt en enkätundersökning. Litteraturen som behandlar ämnet har funnits tillgänglig i pappersform och på internet samt utdrag från Eckerö shippings RO-RO fartygs fartygsapotek. Materialet som har använts i examensarbetet har varit på svenska, finska och engelska.

Jag har valt en strukturerad enkät som är en kvantitativ forskningsmetod. Kvantitativa forskningsmetoder är statistik, prov, enkäter eller intervjuer med förbestämda alternativ. (*Metoder 2006*) Deltagarna har fått svara anonymt för att få ett större deltagande i undersökningen. En kvantitativ undersökning per e-post var också enklare att genomföra eftersom alla deltagare har olika arbetsplatser.

Tidigare forskning inom detta ämne på magister nivå finns inte på t.ex. EBSCO-databasen. Jag har använt följande sökord: ship pharmacy, medication use + maritime. På yrkeshögskola nivå finns dock ett tidigare arbete om *Förändrings förslag för fartygsapoteket* skrivet av Patrick Vikström (2012), som kom upp på sökordet fartygsapotek och handlar om förändringar gällande ersättning av, införande eller avlägsnande av utrustningen i fartygsapoteket. (*Theseus ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto 2012*)

2 Teoretisk bakgrund

I den teoretiska bakgrunden behandlas fartyg som kräver ett fartygsapotek samt vilka krav fartygsapotekets ansvarige är skyldig att kunna enligt STCW-95 konventionens regelverk. Dessutom behandlas också på vilket sätt ett fartyg kan ta kontakt med Telemedical assistance service för att få läkarrådgivning till havs.

2.1 Fartygsapoteket

Alla människor som jobbar ombord på ett fartyg under finsk flagg har rätt till samma vård som personer i land. För att uppfylla dessa krav måste det finnas ett fartygsapotek ombord på varje fartyg. Eftersom många fraktfartyg trafikerar långa sjöresor och är länge ute tills havs kan det vara svårt att få kunnig sjukvårdspersonal på plats i tid vid en olycka eller vid ett insjuknande. Det är då meningen att det skall finnas tillräckligt med läkemedel och behandlingsutrustning i fartygsapoteket samt en sjukvårds kunnig ombord enligt sjöfartsstyrelsens beslut om fartygsapoteket (33/033/94 § 1-18). (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.1-6, 1-18 §*)

Det finns dock undantag. Fartyg som inte behöver fartygsapotek:

- Fartyg som hör till försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet som inte transporterar passagerare eller last.
- Fritidsbåtar som inte används i förtjänstsyfte.
- Bogserbåtar som enbart opererar inom ett begränsat område, som inre hamnar och slutna fabriksområden. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.1, 1 §*)

Beroende på fartygstyp samt fartygets trafikområde delas fartygen in i tre olika klasser, fartygsklass A, fartygsklass B och fartygsklass C. Fartygsklass A är fartyg som används i fjärrtrafik. Fartygsklass B är fartyg som används i närtrafik och Östersjöfart. Fartygsklass C är fiskefartyg i Östersjöfart och fartyg i inrikes fart. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.2, 3 §*) Dessa tre olika klasser har alla olika bestämmelser om vad som måste finnas i fartygsapoteket. Kartläggningen som görs i detta examensarbete utförs på fartyg med fartygsklass B.

Fartyg som är klassificerade för klass B fartygsapotek skall ha följande utrustning ombord:

- Läkemedel vid hjärt- och kärlsjukdomar.
- Läkemedel vid mag- och tarmsjukdomar.
- Smärtstillande och febernedsättande läkemedel.
- Läkemedel med effekt på centrala nervsystemet, som t.ex. mot sjösjuka.
- Läkemedel vid allergisjukdomar.
- Läkemedel vid sjukdomar i andningsvägar och lungor.
- Läkemedel vid infektioner.
- Läkemedel vid förgiftningar och för återupplivning.
- Medel för behandling av sår och hud.
- Läkemedel vid ögonsjukdomar.
- Läkemedel vid öronsjukdomar.
- Läkemedel för desinfektion av munhåla och svalg.
- Lokalanestetika.
- Tandvårdsmedel.
- Läkemedel vid kvinnosjukdomar.
- Spol- och rengöringsvätskor.
- Diagnostiska preparat.
- Medel för insektbekämpning och vattenrening.
- Sjukvårdsutrustning. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.8-32*)

Utifrån fartygsklasserna och antalet anställda ombord bestäms innehållet i fartygsapoteket. Läkemedels mängd och behandlingsutrustningen i fartygsapoteket är avsett för högst 25 personer. Om besättnings antal överstiger 25 personer skall läkemedel och behandlingsutrustningen utökas. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.2, 4 §*)

Det är befälhavarens skyldighet att se till att fartygsapoteket är fullständigt, han kan också utse någon ombordanställd som har tillräcklig medicinsk utbildning för att sköta fartygsapoteket. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.3-4, 8§*)

Förutom läkemedel och behandlingsutrustning skall fartygsapoteket också innehålla en lämplig handbok för sjukvård. Om fartyget transporterar farligt gods (t.ex. sodium klorid) bör ombord finnas den senaste upplagan av IMDG-kodens MFAG handbok, samt motgifter till de farliga ämnen fartyget transporterar. De fartyg som går under klasserna A och B skall dessutom ha en läkemedelsjournal, senaste upplaga av Pharmaca Fennica eller dylikt och senaste upplaga av IMO:s Internationella signalbok. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.3, 5-6 §*) Fartyg av klass A skall utöver fartygsapoteket ha en första hjälpen-förpackning med extra utrustning. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.2, 4 §*)

Fartygsapotekets alla klassers innehåll skall förvaras i ett låst utrymme som är skyddat för fukt, köld och stark värme. För fartygsapotek klass A och B bör även finnas ett låsbart kylskåp för läkemedel som skall förvaras svalt. Läkemedelsförpackningarna skall vara försedda med en etikett med läkemedlets namn på finska och svenska. I läkemedelsförpackningarna skall också finnas en bruksanvisning och de skall vara påskrivet vilket apotek som har levererat läkemedlen. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.5, 11-12 §*)

2.2 Telemedical Assistance Service (TMAS)

Vid användning av receptbelagda läkemedel rekommenderas alltid läkarordination via Telemedical assistance service. (*Sjöfartsstyrelsen 1994, s.4, 9 §*) Telemedical assistance service är läkarrådgivning som är gratis för all sjöfart. Vid behov kan man ta kontakt via satellitutrustning eller per mobiltelefon beroende på var fartyget befinner sig. Fartyget kan kontakta vilken sjöräddnings ledningscentral som helst, när som helst på dygnet. Centralen bör ge närmare instruktioner eller förmedla samtalet vidare till en läkare. Vid olyckor eller sjukdomsfall till sjöss bör fartygsapotekets ombordansvarige, ifall han känner sig osäker, ta kontakt med Telemedical Assistance service för att få mera råd gällande den skadade personens symptom. (*Sjöfartsverket 2009*)

Oftast brukar mindre besvär och skador kunna behandlas utan att rådfråga en läkare. Men fartygets ombordansvarige bör komma ihåg att en liten skada kan leda till något allvarigare. Problemet med Telemedical assistance service är ofta att läkaren som fartygsapotekets ombordansvarige får kontakt med vet inte hurdana arbetsförhållandena är ombord, och inte heller vad för medicinsk utrustning fartyget har. Man bör därför vara beredd på att kunna ge information om fartygets medicinska utrustning, förklara var och hur patienten har skadat sig samt hur arbetsförhållandet ser ut. Det kan också vara svårt för en läkare att råd ge ombordansvarige sjukvårdare, så att han uppfattar instruktionerna på rätt sätt. (*Saarni & Niemi 2006, s.175*)

2.3 STCW-95 konventionen

STCW-95 konventionen är ett regelverk för sjöfarten som fastställer kraven gällande utbildning och kurser för sjöarbete. Konventionen är utarbetad av FNs sjöfartsorgan IMO (international maritime organization) i London. Konventionen infördes 1978 men har ändrats ett antal gånger efter det. För att kunna ansvara för fartygsapoteket kräver IMO att personen som är ombordansvarige för fartygsapoteket går en kurs som baserar sig på STCW-95 konventionens regelverk. (*IMO: international maritime organization 2011, s, 5, s.123, s.233, s.235-236*)

De personer som ansvarar för fartygsapoteket skall enligt STCW-95 konventionen ha följande utbildning och kunskap:

- Vårdåtgärder vid olyckor.
- Kunskaper om vårdnad.
- Kunskaper om sjukdomar.
- Alkohol och drog missbruk.
- Tandvård.
- Gynekologi, graviditet och förlossning.
- Sjukvård för personer man räddat till havs.
- Dödsfall till havs.

- Hygien
- Förebyggande av sjukdomar.
- Hur man skriver journaler.
- Extern assistans (kontakt med Telemedical assistance service).

(IMO: international maritime organization 2011, s.235-236)

Enligt STCW-95 konventionen skall utbildningen bestå av praktisk undervisning samt demonstrationer. STCW-95 konventionen rekommenderar också att personen som går kursen bör få en godkänd praktisk erfarenhet från sjukhus eller liknande inrättning.

(IMO: international maritime organization 2011, s.235)

3 Krav på sjukvårdsansvariges kunnande

På ett lastfartyg utan sjukskötare/sjuksköterska är det oftast styrmannen som får ta hand om sjukvården ombord. Det krävs då att styrmannen har avlagt sjukvårdskursen för sjöbefäl enligt STCW-95 konventionens regelverk. Sjukvårdskursen för sjöbefäl går under namnet ”Proficiency in medical care on board ship”. Denna kurs bör uppdateras minst vart femte år och skall vara godkänd av den myndighet som ansvarar för utbildningen. *(Sjöfartsstyrelsen 1994, s.6, 15 §)* I detta kapitel kommer jag att gå igenom de olika behandlingsmetoder som ingår i sjukvårdskursen för sjöbefäl. Metoderna är undersökningsmöjligheter, läkemedelsbehandling och vårdåtgärder, de metoder är det meningen att fartygsapotekets ombordansvarige skall klara av när han/hon avlagt kursen.

3.1 Undersökningsmöjligheter

Vid mätning av blodsockret och mätning av blodtrycket kan man få reda på hur patientens tillstånd är. Undersökningsmöjligheterna bör utföras korrekt samt att det finns saker man bör tänka på när undersökningen utförs på patienten.

3.1.1 Mätning av blodsockret

Vid mätning av blodsockret får man reda på mängden socker som finns i blodet vid en viss tidpunkt. Blodsockret är en viktig energikälla för människan, det är bränsle till hjärnan. Mängden socker som finns i blodet anges i millimol per liter. Blodsockret hos en frisk människa rör sig emellan 4-8 mmol/l och det är som högst efter att man ätit. Personer med diabetes kan ibland få ett för högt eller för lågt blodsocker p.g.a. att sjukdomen gör att kroppens normala reglering av blodsockret är ur funktion. Det finns två huvudtyper av diabetes: typ 1-diabetes (ungdomsdiabetes) och typ 2-diabetes (vuxendiabetes). För att sänka blodsockret för människor med typ 1 diabetes ges insulin, ingen patient med typ 1-diabetes överlever utan insulinbehandling. Vid tidig upptäckt av typ 2-diabetes hjälper en hälsosam kost och mycket motion. (*Grefberg & Johansson 2007, s.348-350,364-365*) Personer som lider av typ-1 diabetes som kräver insulinvård lämpar sig inte till skeppsarbete. Personer som har jobbat länge till sjöss och fått diabetes typ-2 under sin yrkeskarriär har möjlighet att ansöka om undantagslov för sjukdomen från trafikverket. (*Social och hälsovårdsministeriet: Anvisningar för läkarundersökning av sjöman 2005, s.25, s.31*)

Ett alltför lågt blodsocker orsakar att hjärnan inte längre får bränsle, detta leder till medvetslöshet. Vid lågt blodsocker om patienten är vaken och kan svälja kan också man ge en bit socker åt patienten, detta höjer blodsockret. Symptomer vid lågt blodsocker kan vara hungerkänslor, obehaglig känsla, skakningar, svettning, nervositet, irritation eller aggressivitet. Symptomer vid högt blodsocker kan vara buksmärta, doft av aceton i utandningsluften, flämtande andning, sömnhet som utvecklas till medvetslöshet, illamående och kräkningar. Om ett högt blodsocker inte behandlas skadar de små blodkärlen i kroppen, vilket leder till syraförgiftning. Ifall inte syraförgiftningen behandlas övergår tillståndet till livsfarlig koma. (*Korte & Myllyrinne 2012, s.72*)

Vid mätning av blodsockret tas en droppe blod från patientens fingertopp och läggs på en blodsockersticka eller testremsa. Ifall patienten har obehag att bli stucken kan man också mät blodsockret från urinen. Blodsockerstickorna används till blodsockerapparaten som direkt efter mätningen visar blodsockervärdet på skärmen. Ifall fartyget inte har en blodsockerapparat ombord skall det finnas i fartygsapoteket

testremsor för mätning av blodsockret. Vid användning av testremsor läggs blodet eller urinen på en remsa som sedan visar en färg som skall jämföras från en skala på förpackningen. Utifrån denna skala kan man fastställa patientens blodsockervärde. Instruktionerna till testremsorna måste läsas noggrant eftersom olika tillverkare har olika hanterings metoder och tider. (Saarni & Niemi 2006, s.131)

3.1.2 Mätning av blodtrycket

Genom mätning av blodtrycket får man reda på hur hjärtat och blodkärlen mår. Blodtrycket är uppdelat i två värden, systoliskt blodtryck och diastoliskt blodtryck. Systoliska blodtrycket är det övre trycket som bildas vid hjärtats sammandragning, vanligen mellan 120 och 140 mm Hg. Diastoliskt blodtrycket är det undre trycket som bildas vid hjärtats utvidgning, detta tryck bör inte överstiga 90 mm Hg. Det är viktigt att mäta blodtrycket på ett korrekt sätt. Om blodtrycket mäts hastigt och slarvigt kan värdena bli 10-20 mm Hg högre än de riktiga värdena. En person som står har högre blodtryck än en person som sitter. Stress, ångest, smärta, sjukdomar och fysisk ansträngning höjer också blodtrycket. (Saarni & Niemi 2006, s.143)

Om blodtrycket blir för lågt, får inte livsviktiga organ tillräckligt med blod. Symptom på lågt blodtryck kan vara yrsel eller svimningskänsla. Om blodtrycket blir för högt, medför det en stor belastning på hjärtat och dessutom en risk för kärlskada. Symptom vid högt blodtryck kan vara huvudvärk eller trötthet. (Kristoffersen 2002, s.448, 457-458)

Den vanligaste metoden idag för att mäta ett blodtryck är att använda en elektronisk blodtrycksmätare. Människor som lider av hypertoni (högt blodtryck) och vill kolla sitt blodtryck dagligen brukar ha en elektronisk blodtrycksmätare hemma. Dessa blodtrycksmätare är enkla och lättsköta. (Grefberg & Johansson 2007, s.143-144)

Om rederiet inte har inskaffat till fartygsapoteket en elektronisk blodtrycksmätare hamnar fartygsapotekets ombordansvarige mäta blodtrycket med en aneroidmanometer och ett stetoskop. Vid användning av stetoskopet bör miljön runt om vara tyst eftersom man lyssnar efter pulsslagen. (Saarni & Niemi 2006, s.143) Blodtrycket kan mätas på patienten i liggande, sittande eller stående ställning men vanligaste är att mätningen utförs i liggande ställning. Vid mätning av blodtrycket

skall patientens arm vara i höjd med bröstkorgens mitt för att komma i nivå med höger förmak. (*Palmkvist 2009, s. 130*)

3.2 Läkemedelsbehandling

Fartygsapoteket innehåller flera olika läkemedel för invärtes samt utvärtes bruk. Läkemedlen är till för att lindra, bota eller förebygga sjukdomssymtom. Inom detta kapitel kommer jag att behandla de läkemedel som upptas på sjukvårdskursen för sjöbefäl. I kursen ingår olika mediciner och deras användning, användning av ögonmediciner och läkemedelsinjektioner.

3.2.1 Mediciner och deras användning

Det finns inte några internationella regler gällande fartygsapotekets innehåll, utan alla länder har sina egna regler över vad som skall finnas i fartygsapoteket. Fartyg under finsk flagg är bundna till Sjöfartsstyrelsens beslut gällande fartygsapoteket från 1994, baserad på EU- direktiv 92/29/ETY från 1995. (*Euroopan Parlamentti ja yhteisöt 2008, s.2*) Läkemedlen har olika namn i främmande länder, men varje läkemedel har i sin tur en egen generisk beteckning. Generiska beteckningen är en slags kod som gör det möjligt att beställa ett motsvarande läkemedel utomlands. (*Saarni & Niemi 2006, s.133*)

I fartygsapoteket finns läkemedel i olika former som tabletter, suppositorium (stolpiller), mini-lavemang och injektioner. Tabletter ges peroralt (intag via munnen), suppositorium (stolpiller) är avsedda att föras in i ändtarmen, mini-lavemang innebär att vätska införs i tarmen via ändtarmen och injektioner är när läkemedel införs i kroppen intramuskulärt, intravenöst, subkutant med nålar eller kanyler. Snabbaste sättet för kroppen att uppta läkemedel är att ge det intravenöst och långsamaste är när en tablett tas peroralt. (*Saarni & Niemi 2006, s.133*)

En del läkemedel kan även ha biverkningar så som trötthet, irriterar magen, orsaka diarré och andra allergiska reaktioner. Den vanligaste biverkning av läkemedel är allergiska reaktioner som kan komma från salvor och krämer som används till att

behandla hudutslag eller smärta. Allergiska reaktioner kan också komma från intravenöst läkemedel. Vid en allergisk reaktion från salvor och krämer uppstår klåda eller rodnad medan en reaktion från intravenöst läkemedel kan vara symmetriskt utslag till feber, svullnad av läppar, förhöjd puls, andningssvårigheter och anafylaktisk chock. När en plötslig allergisk reaktion med svår symtom skall behandlas, bör man ge åt patienten en adrenalin injektion intramuskulärt eller intravenöst. (*Saarni & Niemi 2006, s.134-135*)

Läkemedelsförpackningar med en röd varningstriangel indikerar att läkemedlet orsakar trötthet och mindre vakenhet. Man måste vara extra uppmärksam vid ordinerings av triangelmärkt läkemedel till besättningen, om personen som behöver läkemedlet har en ansvarsfull uppgift. Alkohol och triangelmärkt läkemedel är en dålig kombination, för det har en negativ inverkan på det centrala nervsystemet. En kombination av dessa ämnen kan ge oförutsägbara biverkningar som aggressivitet, andningsbesvär eller depressioner. (*Saarni & Niemi 2006, s.133-134*)

3.2.2 Användning av ögonmediciner

Ögonmediciner som finns i fartygsapoteket är ögondroppar eller salvor. Ögondropparna är effektiva men har en kort verkan, för de försvinner lätt med tårarna från ögat. Ögonsalvorna ges oftast till natten men de försvinner inte lika lätt från ögat med tårarna som ögondropparna och är på detta sätt bättre än ögondropparna. Före ögondropparna ges bör datumet på förpackningen kontrolleras. Renlighet är också viktig vid utförandet, tubens eller flaskans spets för inte röra ögat. När ögondroppar eller ögonsalva ges åt patienten måste huvudet böjas bakåt och sedan doseras medicinen i ögat. Ögonmedicinerna är personliga, om det finns två patienter med ögonskador ombord, skall båda behandlas med egen ögonmedicin. (*Saarni & Niemi 2006, s.137-138*)

Människans ögon är känsliga och ett litet metallsplinter, svetsblänk, frätande ämne eller ett föremål som träffar ögats inre kan orsaka stora skador på ögat. Metallsplinter från arbetsmaskiner kan komma med så hård fart att de fastnar på hornhinnan. Efter några timmar blir ögat irriterat och bildar tårar. Man kan försöka skölja ögat med ögonvatten för att försöka få bort metallskräpet. Om inte metallskräpet kommer bort

måste patienten iland till en ögonläkare som skrapar bort metallskräpet. (*Palmkvist 2009, s. 155*)

Om inte skyddsglasögon används vid svetsning kan människan utsättas för svetsblänk. Några timmar efter svetsningen uppstår irritation med starkt tårflöde och smärta. Man kan ge bedövande ögondroppar eller salva åt patienten, men ögat läker av sig själv eftersom det är endast yttersta lagret av hornhinnan som är skadad. Ifall någon besättningsmedlem ombord får ett frätande ämne i ögat skall ögat omedelbart spolvas av med riklig mängd ljummet vatten eller koksalt. Frätskador kräver även kontroll och behandling av en ögonläkare. (*Palmkvist 2009, s. 155*)

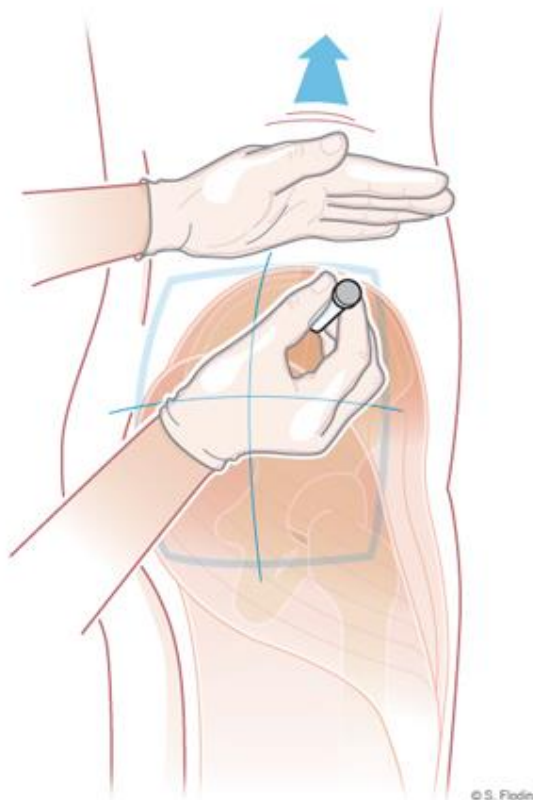
Om ett stor föremål träffar ögats inre kan inte ögat behålla sin form och ögoninnehållet tränger ut. Vätskecirkulationen blir störd och blödning uppstår. Vid en sådan stor ögonolycka måste patienten besöka en ögonläkare och möjligtvis opereras. Det enda man kan göra i den situationen är att lägga ett bandage över ögat och säga åt patienten att han absolut inte får röra på ögat. (*Palmkvist 2009, s. 156*)

3.2.3 Läkemedelsinjektioner

När det handlar om att ge injektioner är det ett livräddande sätt att tillföra läkemedel i kroppen på patienten, eftersom det är snabbaste sättet att få kroppen att uppta läkemedlet. Läkemedlets spridning i kroppen kan man bestämma genom att ge läkemedlet intramuskulärt, intravenöst eller subkutant. Vid intravenös tillförsel tar det endast några sekunder för läkemedlet att transporteras ut till kroppens alla vävnader. Vid intramuskulärt eller subkutant tillförsel beror det på läkemedlets kemiska struktur och löslighet samt cirkulationen till de kroppsdelar som är längst borta från hjärtat. Intramuskulärt betyder att läkemedlet införs i muskulaturen, intravenöst i ett blodkärl och subkutant betyder att läkemedlet införs under huden. För att kunna ge dessa injektioner använder man sig av nålar eller kanyler. (*Palmkvist 2009, s. 134-135*)

Läkemedel som ges via injektioner packas ofta i glasampuller eller injektions flaskor med gummikork. Nålen trycks genom gummit och med en spruta drar man upp läkemedlet. Det är viktigt att man kollar datumet på ampullen eller flaskan och tar kontakt med Telemedical assistance service före injektionen ges. (*Saarni & Niemi 2006, s.136*)

Ifall läkemedlet ges intramuskulärt absorberas det mycket snabbare än om det ges subkutant. Den vanligaste platsen för intramuskulär injektion är utsidan av den yttersta fjärdedelen av skinkan eller låret. Vid injektionen skall muskel vara så avslappnad som möjligt för att det inte skall ta ont och ischiasnerven bör man undvika att skada. (Saarni & Niemi 2006, s.136)

Figur 1. Vid intramuskulär injektion skall man sticka i utsidan på yttersta fjärdedelen av skinkan. (Vårdhandboken 2012)

När läkemedlet ges intravenöst sker verkan inom några sekunder, då går läkemedlet direkt ut i blodet. Injektionsstället skall vara i någon av de stora venerna i armbågsvecket. Om patienten lider av uttorkning, måste man ge patienten vätskeersättning intravenöst med hjälp av kanyler. När läkemedlet ges intravenöst finns det risk för blodkontakt, och därför bör man använda skyddshandskar vid ingreppet. (Saarni & Niemi 2006, s.136-137)

Figur 2. Intravenöst läkemedel ges i armbågsvecket. (Injektionsteknik 2012)

En subkutan injektion brukar vara vanligt när patienten lider av sockersjuka och måste få insulin. Injektionen skall då ges i yttre sidan av den övre armen. Det är viktigt att var uppmärksam vid subkutan injektion att inte nålen träffar ett blodkärl. Använda nålar och kanyler får inte kastas i vanliga sopor eftersom personer som hanterar soporna kan sticka sig på nålarna. Alla nålar och kanyler bör samlas på samma ställe ombord i en glas eller plastburk. (Saarni & Niemi 2006, s.137)

3.3 Vårdåtgärder

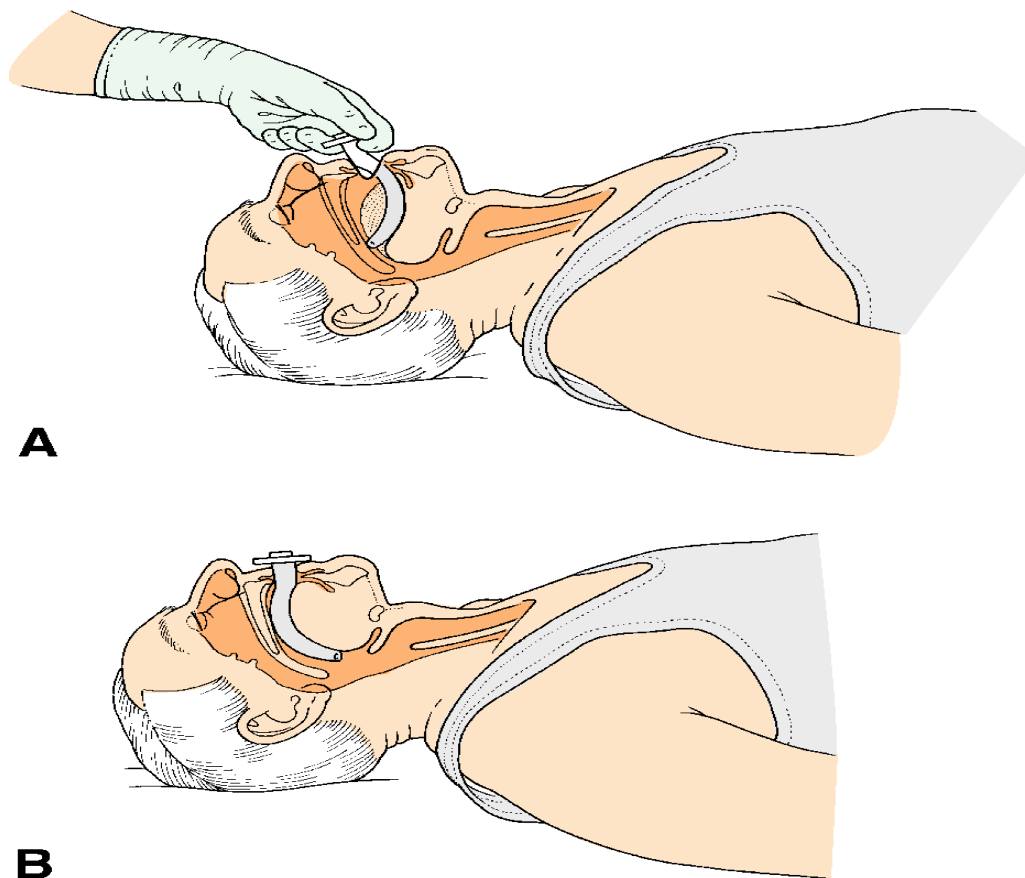
Vid olyckor till havs kan det ibland krävas snabba vårdåtgärder eftersom det kan vara frågan om liv och död. Vårdåtgärderna som utbildas på sjukvårdskursen för sjöbefäl är intubation, intravenös vätskebehandling samt hur man hanterar sår och hur en kateterisering utförs.

3.3.1 Fri luftväg

Andningen hos människan är viktig eftersom det är kroppens syreupptagning. Ifall människan inte andas krävs snabba åtgärder som mun mot mun metoden, användning av en andningspåse med mask, svalgtub eller intubation. Före återupplivningen på

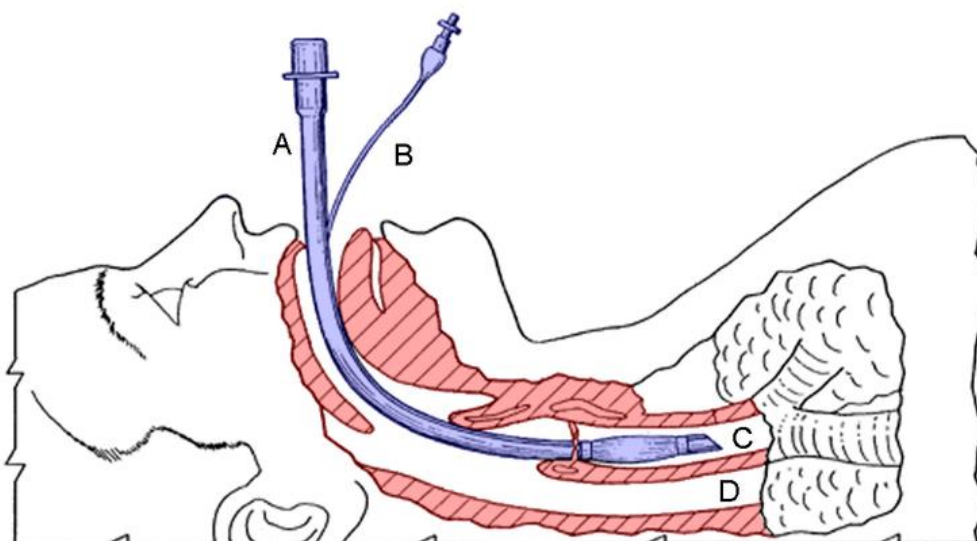
börjas måste luftvägarna kollas att de är öppna och eventuella hinder avlägsnas. Med hjälp av sugning eller med fingrarna kan föremål i luftvägarna tas bort. Vid mun mot mun metoden eller med andningspåsen är det viktigt att kolla på patientens bröst att det stiger. Om bröstet inte stiger finns det risk att luften har gått in i magsäcken istället. Luft i magsäcken kan förorsaka kräkning och innehållet från magsäcken kommer att gå i lungorna. (Saarni & Niemi 2006, s.126)

För att lättare kunna hålla fri luftväg på en medvetslös person kan man ta till hjälp en svalgtub. Svalgtuben håller upp tungans bas så att tungan inte förhindrar fria luftvägar. Men svalgtuben är dock ingen garanti för fri luftväg eftersom det kan uppstå tilltäppningar nedanför svalgtuben. Införandet av svalgtuben måste ske mycket försiktigt så att inga slemhinneskador uppstår. (Palmkvist 2009, s. 33)

Figur 3. Bild visar hur man skall aplikera en svaligtub. (Basic airway management 2012)

Intubation är ett effektivare långsiktigt stöd för att återuppliva en människa. Intubation betyder att ett rör införs i luftstrupen och med en andningspåse blåses luft in i patienten. Genom intubation förhindrar man maginnehållet från att gå in i lungorna på patienten. (Saarni & Niemi 2006, s.127-130)

Figur 4. Bilden visar intubationsrörets rätta plats. (Emergency Medicine Ireland 2011)

Röret som införs i strupen har en luftmanschett i ändan som fylls med hjälp av en 10ml spruta, detta tätar luftstrupen och förhindrar röret att gå längre in i luftstrupen. När röret är på sin plats i luftstrupen bör man hela tiden kontrollera att röret förblir i rätt djup. Med stetoskop skall andningsljud höras från båda lungorna när syre ges, hörs endast ljudet från en lunga är röret för djupt i luftstrupen. Andra problem som kan uppstå vid intubation är att man inte fört tungan åt sidan på patienten eller lyckas inte få syn på struphuvudet. Problem uppstår oftast eftersom det är stressigt och utförandet blir förhastat, personen som utför intuberingen bör vara lugn och utföra allt i en lugn takt efter instruktioner. (Saarni & Niemi 2006, s.127-130)

3.3.2 Intravenös vätskebehandling

Om någon besättningsmedlem ombord har svår diarré, kräkningar, blödningar eller fått större brännskador förlorar han/hon vätska och det finns risk att personen kan hamna i chock. För att hindra chocken kan fartygsapotekets ombordansvarige ge intravenös vätskeersättning. Intravenös vätskeersättning korrigerar rubbningar i vätske- och elektrolytbalansen. För att få in vätskan i kroppen läggs en kanyl in i en av patientens stora centrala vener som leder till hjärtat. (Kristoffersen 2002, s.337)

Vid införseln av kanylen i venen skall man använda skyddshandskar för risk för blodkontakt finns. De bästa venerna att lägga kanylen i är y-grenade venerna på översidan av handen. Ifall venerna syns dåligt hjälper det att knacka på dem försiktigt med fingrarna eller genom att massera dem.

Figur 5. På översidan av handen i y-grenade vener skall kanylen införas. (3M 2013)

Kanylen läggs in i venen i 30-45 graders vinkel i riktning med blodflödet. När kanylen har genomträngt huden och första väggen i venen riktas kanylen parallellt med huden, när blod syns i kanylen är den inne i venen. (Saarni & Niemi 2006, s.139-141)

När vätskeslangen skall läggas fast i kanylen är det viktigt att fylla hela slagen med vätska först, ingen luft eller luftbubblor får finnas inne i slagen. Finns det luft i slagen kommer patienten att få luft i sitt blodomlopp. På slangens rullklämma ställer man in flödes hastigheten genom att räkna antalet droppar i droppkammaren per minut. Flödes hastigheten bestäms på hur allvarliga skador eller sjukdom patienten har. En större blödning kan kräva 200 droppar per minut medan en normal flödes hastighet är 15-20 droppar per minut. (Saarni & Niemi 2006, s.142)

3.3.3 Sårvård

Sår kan uppstå lätt eftersom utrymmena ombord är trånga, däckena kan vara hala och när besättningen har bråttom i hamnarna händer det ibland att olyckan är framme. Beroende på hur djupt såret är kan man dela in det i enkla eller komplicerade skador. Vid enkel sårskada är endast huden skadad och vid komplicerad sårskada kan även senor, blodkärl samt muskler vara skadade. (Palmkvist 2009, s. 87) Vid en komplicerad sårskada bör man ta kontakt med Telemedical assistance service.

Beroende på typ av sår och var på kroppen såret uppstått varierar blodflödet utvärtes. Vid ett fall från högre höjder kan de minsta blodkärlen i kroppen gå sönder och blodflödet är rikligt utvärtes. Medan en patient som har blivit huggen med ett vasst föremål, kan ha mindre blodflöde utvärtes men djupt inne i kroppen kan det finnas interna blödningar och även allvarliga skador på vävnader och organ. Alltid vid en sårskada skall man ta reda på om patienten har stelkrampsvaccinationen i kraft. *(Saarni & Niemi 2006, s.144-145)*

Större yttre blödningar måste åtgärdas omedelbart eftersom patienten kan förlora stora mängder blod inom en kort tid. Blödningen stoppas genom att lägga ett tryckförband runt det skadade området och försöka lägga skadan i högläge, ovanför hjärtnivå om det är möjligt. När blödningen har stannat skall såret rengöras med koksalt. Om såret är så stort att det måste tejpas, sys eller limmas skall detta göras inom sex timmar. Om patienten har större inre blödningar kan inte man göra något ombord, patienten måste flyttas iland på vård så snabbt som möjligt. Genom att hålla det skadade området ovanför hjärtnivå kan också blodflödet i inre blödningar minska. *(Saarni & Niemi 2006, s.145)*

När såret är så stort att det måste sys skall allt hår runt såret rakas bort, såret skall vara rent och materialet som används vid syendet skall vara sterilt. Syendet av sår övas under kursen som man skall ha avlagt för att få sköta fartygsapoteket, men då övas syendet på grisfötter eller motsvarande. I en verklig situation kan det vara svårt att utföra syendet eftersom det kommer att kännas obehagligt att utföra detta på en levande människa. Situationen kommer också att förvärras om han/hon t.ex. har obehag för blod. Man bör också ta kontakt med Telemedical assistance servisse för hjälp om råd vid en situation när sår behövs sys. När stygnen är färdiga skall såret täckas med en steril kompress och hållas tort. *(Saarni & Niemi 2006, s.147-148)*

Sårets renlighet och förband är viktigt för annars kan det bli infekterat, detta leder till att såret läker sämre. Förbandet som läggs på såret skall vara en steril gasbinda, bomull får inte användas eftersom det fastnar i såret. Förbandet runt såret skall öppnas dagligen för att kontrolleras och rengöras. *(Saarni & Niemi 2006, s.146)*

3.3.4 Kateterisering av urinblåsan

Kateterisering innebär att ett rörformigt instrument, oftast i plastmaterial införs i urinröret. Det är oftast hos män som är runt 50 års ålder man hamnar utför kateterisering på p.g.a. att prostatan blivit för stor. Den förstorade prostatakörteln kan leda till att urin inte kan passera genom urinröret eftersom körteln trycker på urinröret. Personer med förstorad prostatakörtel får oftast besvär med att komma igång med att börja urinera, svårigheter att tömma blåsan helt, svag stråle, efterdropp eller urinvägsinfektion. (*Palmkvist 2009, s. 145*)

Vid utföring av kateterisering krävs absolut renlighet och noggrannhet eftersom urinröret är mycket infektiöskänsligt. Det är viktigt att man tar kontakt med en läkare via Telemedical assistance service för diagnos och behandling före kateteriseringen. Beroende på vilket kön man utför en kateterisering å används olika katetrar. Manens urinrör är 15-20 centimeter från blåsan till toppen av penis och kvinnan har endast 4-6 centimeter den främre väggen från slidan. En kvinnlig kateterisering kan utföras med manliga katetrar, men inte tvärt om. (*Saarni & Niemi 2006, s.152*)

I kapittel 6 enkätundersökning har jag gjort en undersökning om alla de olika behandlingsmetoderna som behandlades i detta kapittel. Jag har ställt frågor åt fartygsapotekets ombordansvarige med hjälp av en elektronisk enkät.

4 Sammanställningen av läkemedelsanvändningen ombord

För att undersöka läkemedelsanvändningen ombord har jag begärt utdrag från Eckerö shippings sju Ro-Ro fartygs apotek. Utdragen är från år 2012 och omfattar hela året. Utdragen är från läkemedelsdagboken som fylls i varje gång en besättningsmedlem ombord behöver läkemedel. Datum, namn på läkemedlet, mängd och vilken symptom patienten har skrivs in i läkemedelsdagboken. För att inte redovisningen utav läkemedelsanvändningen skulle bli för lång och oredig har jag valt att göra skilda tabeller för varje fartyg. Fartygen är numrerade med nummer från ett till sju (1-7). Sorteringen av läkemedlens användningsområde är tagna från sjöfartsstyrelsens beslut om fartygsapoteket (33/033/94 § 1-18).

4.1 Fartyg 1

I tabell 1 för fartyg 1 kan man se att det gått åt mest smärtstillande och febernedsättande läkemedel under år 2012. Mest använda läkemedlet ombord var Burana 400, som används för måttliga akuta smärttillstånd som huvudvärk, tandvärk, ryggbesvär, muskel och ledvärk, vid feber vid förkylningssjukdomar samt vid menstruationssmärter. (*FASS allmänhet 2010*) På andra plats kommer Strepils som är en sugtablett, som används för halsont och hosta. Ombord på fartyg 1 har det också gått åt en stor mängd av ett annat smärtstillande och febernedsättande läkemedel, det är Panodil 500mg. Panodil 500mg fås i tablett och dospås form, läkemedlet är ett liknande läkemedel som Burana 400mg. (*FASS allmänhet 2012*)

Tabell 1. Tabellen innehåller fartyg 1 medicin användning under år 2012.

Antal	Namn	Form	Mängd	Användningsområde:
1.	Burana 400 mg	Tablett	200	Smärtstillande och febernedsättande
2.	Strepils	Sugtablett	72	Hosta och slem
3.	Panodil 500 mg	Dospåse	56	Smärtstillande och febernedsättande
4.	Panodil 500 mg	Tablett	40	Smärtstillande och febernedsättande
5.	Ciprofloxacilin	Tablett	40	Infektion, antimikrobermedel
6.	Bisolvon 8 mg	Tablett	40	Hosta och slem
7.	Doximed 100 mg	Tablett	20	Infektion, antimikrobermedel
8.	Primperan 10 mg	Tablett	20	Sjösjuka, illamående och yrsel
9.	Actavis 400 mg	Tablett	20	Smärtstillande och febernedsättande
10.	Novalucol	Tablett	16	Mag- och tarmsjukdomar
11.	Pamol 500 mg	Tablett	16	Smärtstillande och febernedsättande
12.	Imodium 2 mg	Tablett	16	Mag- och tarmsjukdomar
13.	Noskapin 50 mg	Tablett	15	Hosta och slem
14.	Panadol hot 500 mg	Dospåse	12	Smärtstillande och febernedsättande
15.	Doxyferm 100 mg	Tablett	10	Infektion, antimikrobermedel
16.	Essex Lotion	Lösning	6	Sår och hud
17.	Stödbandage	Vårdutrustning	4	Sjukvårdsutrustning
18.	Postafen 25 mg	Tablett	3	Sjösjuka, illamående och yrsel
19.	Algesal 100 mg	Lösning	3	Smärtstillande och febernedsättande
20.	Chloromycetin 1 %	Lösning	2	Ögonsjukdomar
21.	Paracetamol 500 mg	Tablett	2	Smärtstillande och febernedsättande
22.	Hydrokortison	Lösning	1	Sår och hud
23.	Levaxin	Tablett	1	Öronsjukdomar (<i>sic!</i>)
24.	Xylocain 5 %	Lösning	1	Bedövningsmedel
25.	Fucidin 2 %	Lösning	1	Infektion, antimikrobermedel
26.	Sir.Ephedrin	Lösning	1	Andningsvägar och lungor
27.	Kloramfenikol	Lösning	1	Ögonsjukdomar

4.2 Fartyg 2

I tabell 2 för fartyg 2 kan man se att de ombord använt Ibumax 400 istället för Burana 400. Ibumax 400 är liknande läkemedel som Burana 400 fast förmånligare. (*Familjeapoteket nätapoteket 2013*) När man ombord valt att beställa in ett starkare läkemedel för smärtstillande och febernedsättande har man valt Burana 600mg. Vi kan också se i tabellen att de använt Panadol novum 500 mg som också är ett liknande läkemedel som Burana 400. (*Läketitokeskus 2013*) En orsak till varför det använts flera olika märkens smärtstillande och febernedsättande läkemedel är att man ombord kanske beställt in ett annat märke och har ännu kvar av det gamla läkemedlet.

Tabell 2. Tabellen innehåller fartyg 2 medicin användning under år 2012.

Antal	Namn	Form	Mängd	Användningsområde:
1.	Ibumax 400 mg	Tablett	150	Smärtstillande och febernedsättande
2.	Finrexin	Dospåse	65	Smärtstillande och febernedsättande
3.	Burana 600 mg	Tablett	44	Smärtstillande och febernedsättande
4.	Panadol novum 500 mg	Tablett	40	Smärtstillande och febernedsättande
5.	Zyrtec 10 mg	Tablett	40	Allergisjukdomar
6.	Strepsils	Sugtablett	36	Hosta och slem
7.	Antepsin 200 mg	Tablett	30	Mag- och tarmsjukdomar
8.	Prednisolon 5 mg	Tablett	26	Allergisjukdomar
9.	Burana 400 mg	Tablett	20	Smärtstillande och febernedsättande
10.	Bisolvon 8 mg	Tablett	20	Hosta och slem
11.	Postafen 25 mg	Tablett	20	Sjösjuka, illamående och yrsel
12.	Hansaplast Plåster	Vårdutrustning	20	Sjukvårdsutrustning
13.	Panadol hot 500 mg	Dospåse	12	Smärtstillande och febernedsättande
14.	Coldrex	Tablett	12	Smärtstillande och febernedsättande
15.	Aspirin	Tablett	10	Smärtstillande och febernedsättande
16.	Balancid Novum	Tuggtablett	10	Mag- och tarmsjukdomar
17.	Doximed 100 mg	Tablett	10	Infektion, antimikrobmedel
18.	Toilax 5 mg	Tablett	6	Mag- och tarmsjukdomar
19.	Ibusal 400 mg	Tablett	4	Smärtstillande och febernedsättande
20.	Bacibact	Lösning	3	Infektion, antimikrobmedel
21.	Voltaren T 100mg	Tablett	2	Smärtstillande och febernedsättande
22.	Diapam 10 mg	Tablett	2	Lugnande och muskelavslappande
23.	Remo wax 10 ml	Lösning	2	Öronsjukdomar
24.	Aqualan 30 g	Lösning	2	Sår och hud
25.	Mobilat	Lösning	2	Smärtstillande och febernedsättande
26.	Novalan 30 mg	Lösning	1	Sår och hud

27.	Nasolin 1 mg	Lösning	1	Andningsvägar och lungor
28.	Soft wash gummi spray	Lösning	1	Sjukvårdsutrustning
29.	Hydrokortison	Lösning	1	Sår och hud
30.	Oftan starine 0,5 mg	Lösning	1	Ögonsjukdomar
31.	Öronspruta	Vårdutrustning	1	Sjukvårdsutrustning
32.	Betadine munvatten	Lösning	1	Hosta och slem

4.3 Fartyg 3

I tabell 3 för fartyg 3 kan vi se att som smärtstillande och febernedsättande läkemedel har nästan endast använts Burana 400 mg. Man har också haft ombord Finrexin som är ett febernedsättande läkemedel vid förkylning. En stor del utav plåster har gått åt ombord. Mot hosta och slem har man använt Strepsils och Bafucin. Bafucin är halstabletter som används vid halsont och svalgrodnad i samband med lindriga infektioner i munhåla och svalg. (*FASS allmänhet 2010*)

Tabell 3. Tabellen innehåller fartyg 3 medicin användning under år 2012.

Antal	Namn	Form	Mängd	Användningsområde:
1.	Burana 400 mg	Tablett	260	Smärtstillande och febernedsättande
2.	Hansaplast plåster	Vårdutrustning	80	Sjukvårdsutrustning
3.	Strepsil	Sugtablett	60	Hosta och slem
4.	Bafucin	Sugtablett	50	Hosta och slem
5.	Doximed 100 mg	Tablett	40	Infektion, antimikrobedel
6.	V-pen mega	Tablett	40	Infektion, antimikrobedel
7.	Finrexin	Dospåse	34	Smärtstillande och febernedsättande
8.	Sterila kompress	Vårdutrustning	25	Sjukvårdsutrustning
9.	Balancid novum	Tuggtablett	20	Mag- och tarmsjukdomar
10.	Imodium 2 mg	Tablett	16	Mag- och tarmsjukdomar
11.	Marzine 50 mg	Tablett	10	Sjösjuka, illamående och yrsel
12.	Panadol novum 500 mg	Tablett	10	Smärtstillande och febernedsättande
13.	Paracetamol 500 mg	Tablett	10	Smärtstillande och febernedsättande
14.	Helosan	Lösning	6	Sår och hud
15.	Hydrocortison	Lösning	4	Sår och hud
16.	Aqualan L	Lösning	4	Sår och hud
17.	Bacibact	Lösning	4	Infektion, antimikrobedel
18.	Voltaren Emulgel	Lösning	2	Smärtstillande och febernedsättande
19.	Resilar	Lösning	2	Andningsvägar och lungor
20.	Mobilat	Lösning	2	Smärtstillande och febernedsättande
21.	Daktarin 2 %	Lösning	1	Infektion, antimikrobedel
22.	Sibicort	Lösning	1	Infektion, antimikrobedel

23.	Betadine sårputs	Lösning	1	Sår och hud
24.	Ögondusch 0,5 l	Lösning	1	Ögonsjukdomar
25.	Gasbindor	Vårdutrustning	1	Sjukvårdsutrustning
26.	Sir. Ephedrin	Lösning	1	Andningsvägar och lungor
27.	Locacorten-Vioform	Lösning	1	Öronsjukdomar
28.	Oftan Akvakol 5 mg/ml	Lösning	1	Ögonsjukdomar
29.	Neo amisept servetter	Vårdutrustning	1	Sjukvårdsutrustning
30.	Remo-wax 10 ml	Lösning	1	Öronsjukdomar

4.4 Fartyg 4

Ombord på fartyg 4 har man använt Burana 400 mg, Finrexin och Panadol 500 mg som smärtstillande och febernedsättande läkemedel som vi ser i tabell 4. Panadol 500 mg är ett liknande läkemedel som Burana 400, men Panadol 500 mg är gjord för personer med känslig mage. (Lääkettokeskus 2013)

Tabell 4. Tabellen innehåller fartyg 4 medicin användning under år 2012.

Antal	Namn	Form	Mängd	Användningsområde:
1.	Burana 400 mg	Tablett	170	Smärtstillande och febernedsättande
2.	Finrexin	Dospåse	160	Smärtstillande och febernedsättande
3.	Panadol 500 mg	Tablett	30	Smärtstillande och febernedsättande
4.	Balancid novum	Tuggtablett	26	Mag- och tarmsjukdomar
5.	Strepsils	Sugtablett	24	Hosta och slem
6.	V-pen mega	Tablett	20	Infektion, antimikrobmedel
7.	Imodium 2 mg	Tablett	8	Mag- och tarmsjukdomar
8.	Hydrokortison	Lösning	2	Sår och hud
9.	Oftan Akvakol 5 mg/ml	Lösning	2	Ögonsjukdomar
10.	Resilar	Lösning	1	Andningsvägar och lungor
11.	Nasolin 1 mg	Lösning	1	Andningsvägar och lungor
12.	Leokostrip + sårtejp	Vårdutrustning	1	Sjukvårdsutrustning
13.	Daktarin 2 %	Lösning	1	Infektion, antimikrobmedel
14.	Klorhexol 100 ml	Lösning	1	Desinfektionsmedel
15.	Raid	Lösning	1	Insektbekämpning och vattenrening
16.	Voltaren Emulgel	Lösning	1	Smärtstillande och febernedsättande
17.	Bacibact	Lösning	1	Sår och hud
18.	Sir. Ephedrin	Lösning	1	Andningsvägar och lungor

4.5 Fartyg 5

Fartyg 5 mest använda läkemedel var Finrexin som vi kan se i tabell 5. Man kan tydligt se i tabellen att de ombord under året bytt smärtstillande och febernedsättande läkemedel, från Impren 400 mg till Burana 400 mg eller tvärtemot. Impren 400 mg är ett liknande läkemedel som Buran 400 mg och används för måttliga akuta smärttillstånd som huvudvärk, tandvärk, ryggbesvär, muskel och ledvärk, vid feber vid förkylningssjukdomar samt vid menstruationssmärtor. (FASS allmänhet 2010)

Tabell 5. Tabellen innehåller fartyg 5 medicin användning under år 2012.

Antal	Namn	Form	Mängd	Användningsområde:
1.	Finrexin	Dospåse	81	Smärtstillande och febernedsättande
2.	Impren 400 mg	Tablett	55	Smärtstillande och febernedsättande
3.	Bisolvon 8 mg	Tablett	40	Andningsvägar och lungor
4.	Burana 400 mg	Tablett	39	Smärtstillande och febernedsättande
5.	Voltaren T 25 mg	Tablett	35	Smärtstillande och febernedsättande
6.	Balancid Novum	Tuggtablett	26	Mag- och tarmsjukdomar
7.	Novalucol	Tuggtablett	20	Mag- och tarmsjukdomar
8.	Kefexin 500 mg	Tablett	20	Infektion, antimikrobedel
9.	Coldrex	Tablett	16	Smärtstillande och febernedsättande
10.	Panadol 500 mg	Tablett	14	Smärtstillande och febernedsättande
11.	Novaluzid	Tuggtablett	14	Mag- och tarmsjukdomar
12.	Strepsils	Sugtablett	12	Hosta och slem
13.	Imodium 2 mg	Tablett	10	Mag- och tarmsjukdomar
14.	Voltaren Emulgel	Lösning	4	Smärtstillande och febernedsättande
15.	Litalgin	Tablett	2	Mag- och tarmsjukdomar
16.	Cinchocaine Hyd	Lösning	2	Bedövningsmedel
17.	Otrivin 1 mg	Lösning	1	Andningsvägar och lungor
18.	Indalgin	Tablett	1	Smärtstillande och febernedsättande
19.	Betadine sårputs	Lösning	1	Sår och hud
20.	Hydrocortison	Lösning	1	Sår och hud
21.	Klorhexidin 125 ml	Lösning	1	Infektion, antimikrobedel
22.	Bacibact	Lösning	1	Sår och hud

4.6 Fartyg 6

På fartyg 6 har man använt Burana 400 mg, Coldrex och Paracetamol 500 mg mot smärtstillande och febernedsättande läkemedel som vi ser i tabell 6. Coldrex är ett läkemedel som används mot influens, exempelvis mot feber och värk. Paracetamol 500 mg är liknande läkemedel som Burana 400 mg men används för personer med känslig mage. (Sjöfartsstyrelsen, 1994, s.11)

Tabell 6. Tabellen innehåller fartyg 6 medicin användning under år 2012.

Antal	Namn	Form	Mängd	Användningsområde:
1.	Burana 400 mg	Tablett	72	Smärtstillande och febernedsättande
2.	Coldrex	Tablett	48	Smärtstillande och febernedsättande
3.	Paracetamol 500 mg	Tablett	40	Smärtstillande och febernedsättande
4.	Balancid Novum	Tuggtablett	30	Mag- och tarmsjukdomar
5.	Panodil 500 mg	Tablett	28	Smärtstillande och febernedsättande
6.	Mucoangin	Sugtablett	23	Hosta och slem
7.	Zyrtec 10 mg	Tablett	11	Allergisjukdomar
8.	Ciproxin 250 mg	Tablett	10	Infektion, antimikrobmedel
9.	Postafen 25 mg	Tablett	4	Sjösjuka, illamående och yrsel
10.	Panodil 500 mg	Dospåse	4	Smärtstillande och febernedsättande
11.	Panadol hot 500 mg	Dospåse	2	Smärtstillande och febernedsättande
12.	Locacorten-vioform	Lösning	1	Öronsjukdomar
13.	Hydrocortison	Lösning	1	Sår och hud
14.	Strepsils	Sugtablett	1	Hosta och slem
15.	Voltaren Emulgel	Lösning	1	Smärtstillande och febernedsättande
16.	Visclear 0,5 mg	Lösning	1	Ögonsjukdomar
17.	Zovirax 5 %	Lösning	1	Infektion, antimikrobmedel

4.7 Fartyg 7

I tabell 7 för fartyg 7 kan man tydligt se att de ombord bytt smärtstillande och febernedsättande läkemedel från Ibumax 400 mg till Burana 400 mg eller, tvärtemot. Det har också gått en stor del av V-pen mega som går under användningsområde infektion och antimikrobmedel. V-pen mega är antibiotika som används för behandling av infektioner. (Sjöfartsstyrelsen, 1994, s.16)

Tabell 7. Tabellen innehåller fartyg 7 medicin användning under år 2012.

Antal	Namn	Form	Mängd	Användningsområde:
1.	Ibumax 400 mg	Tablett	99	Smärtstillande och febernedsättande
2.	V-pen mega	Tablett	60	Infektion, antimikrobmedel
3.	Burana 400 mg	Tablett	52	Smärtstillande och febernedsättande
4.	Rennie	Tuggtablett	48	Mag- och tarmsjukdomar
5.	Ciprofloxacin 500 mg	Tablett	40	Infektion, antimikrobmedel
6.	Ibuprofen 400 mg	Tablett	39	Smärtstillande och febernedsättande
7.	Finrexin	Dospåse	26	Smärtstillande och febernedsättande
8.	Aspirin	Tablett	22	Smärtstillande och febernedsättande
9.	Bisolvon 8 mg	Tablett	20	Hosta och slem
10.	Balacid Novum	Tuggtablett	10	Mag- och tarmsjukdomar
11.	Strepsils	Sugtablett	8	Hosta och slem
12.	Alvedon 500 mg	Tablett	8	Smärtstillande och febernedsättande
13.	Losec 20 mg	Tablett	7	Mag- och tarmsjukdomar
14.	Doliprane	Tablett	6	Smärtstillande och febernedsättande
15.	Bafucin	Sugtablett	6	Infektion, antimikrobmedel
16.	Voltaren Emulgel	Lösning	3	Smärtstillande och febernedsättande
17.	Mobilat	Lösning	3	Smärtstillande och febernedsättande
18.	Hydrocortison	Lösning	2	Sår och hud
19.	Oftan dexta-chlora	Lösning	2	Ögonsjukdomar
20.	Aqualan	Lösning	2	Sår och hud
21.	Daktarin 2 %	Lösning	1	Infektion, antimikrobmedel
22.	Betadine sårputs	Lösning	1	Sår och hud
23.	Bisolvon strong	Lösning	1	Andningsvägar och lungor
24.	Ice Power gel	Lösning	1	Smärtstillande och febernedsättande
25.	Zocold	Lösning	1	Smärtstillande och febernedsättande
26.	Ögon kompress	Vårdutrustning	1	Sjukvårdsutrustning
27.	Cederroth ögon	Lösning	1	Ögonsjukdomar
28.	Acd suncream	Lösning	1	Sår och hud

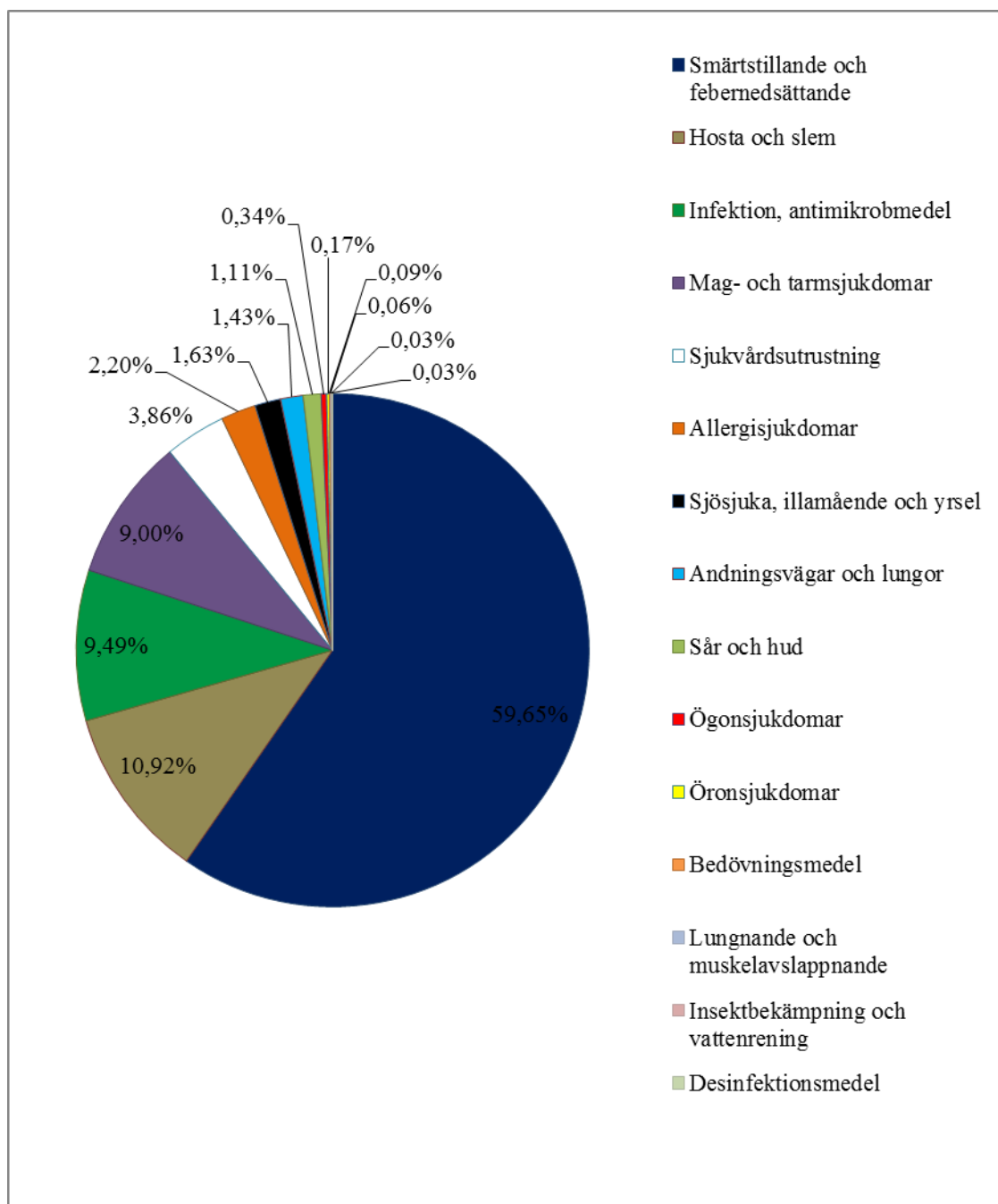
4.8 Medicin användning sammanlagt 2012

När allt materialet var sammanställt och ihop räknat visade det sig att mesta använda typen av läkemedel var för smärtstillande och febernedsättande. Läkemedel för hosta och slem kom på andra plats. Också en stor del utav läkemedlen har gått åt till infektioner. Utav detta kan man säga att största delen av läkemedlen som används ombord på Eckerö shippings fartyg är till förkylning och infektioner.

Tabell 8. Den totala medicin användningen under år 2012 för Eckerö Shipping

Typ av medicin	Mängd
Smärtstillande och febernedsättande	2087
Hosta och slem	382
Infektion, antimikrobmedel	332
Mag- och tarmsjukdomar	315
Sjukvårdsutrustning	135
Allergisjukdomar	77
Sjösjuka, illamående och yrsel	57
Andningsvägar och lungor	50
Sår och hud	39
Ögonsjukdomar	12
Öronsjukdomar	6
Bedövningsmedel	3
Lugnande och muskelavslappnande	2
Insektbekämpning och vattenrening	1
Desinfektionsmedel	1

Procentuellt visade undersökningen att 59,65 % av använda läkemedel på Eckerö shipping var för smärtstillande och febernedsättande. 10,92 % av läkemedlem gick åt till behandling av hosta och slem. Av detta kan man dra en slutsats till att 70,57% av läkemedlen som användes ombord på Eckerö shipping har gått åt till behandling av olika förkylningssymptomer eller värk.

Figur 6. Den totala medicin användningen under år 2012 för Eckerö Shipping i procent.

Utav figur 6 kan vi också läsa att 9,49 % av läkemedlen är antibiotika som har använts till infektioner. En nästan lika så stor del, 9,00 % har använts till mag- och tarmsjukdomar. Utav sjukvårdsutrustning har det gått åt 3,86 %, orsak till varför den siffran är rätt så hög beror sannolikt på att plåster går under gruppen sjukvårdsutrustning.

Under år 2012 har det också gått en liten del utav allergiläkemedel 2,20 %, läkemedel för sjösjuka illamående och yrsel 1,63 %, läkemedel för andningsvägar och lungor

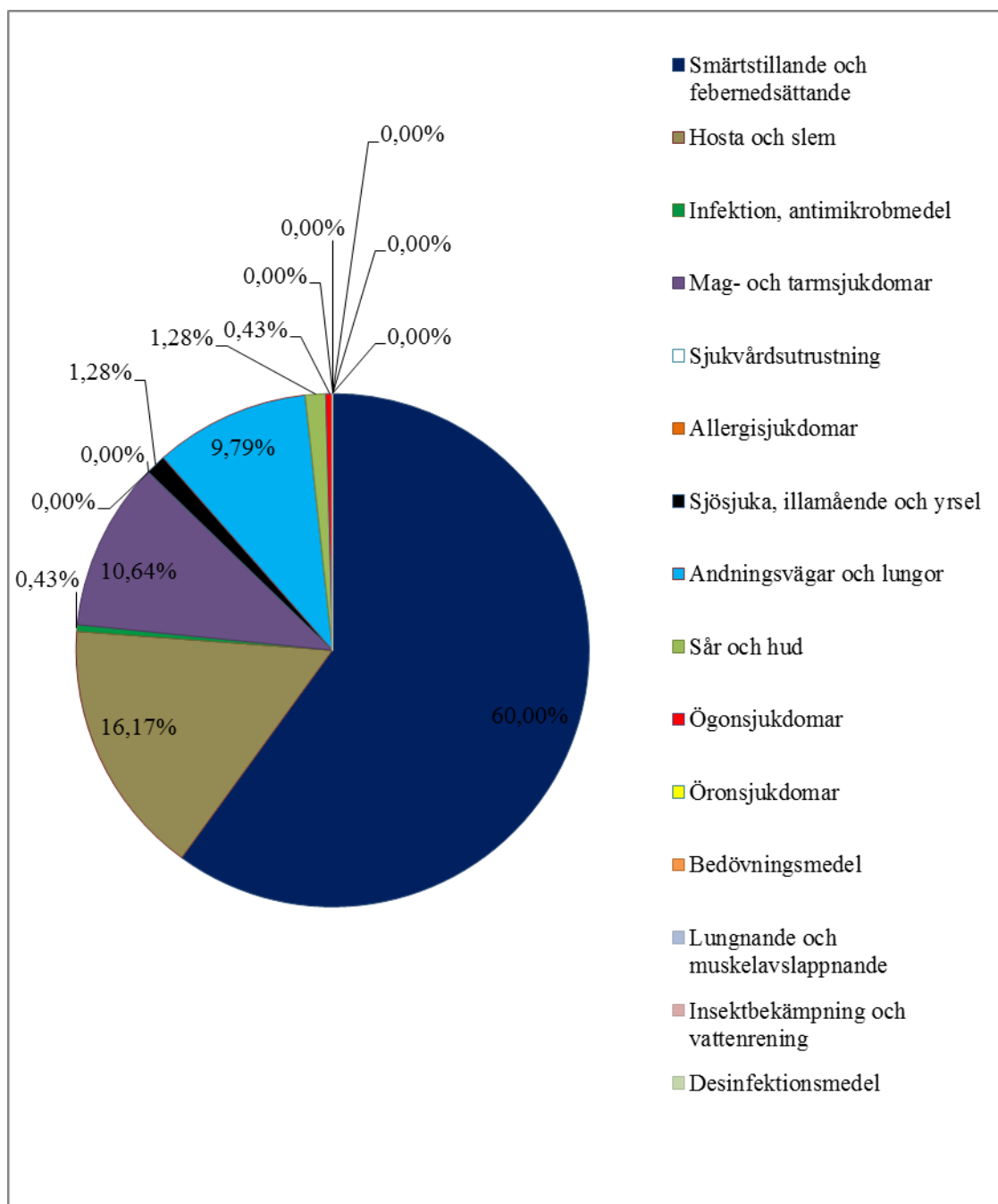
1,43 %, behandling utav sår och hud 1,11 %, ögonsjukdomar 0,34 %, öronsjukdomar 0,17 %, bedövningsmedel 0,09 %, lugnande och muskelavslappnande 0,06 %, insektbekämpning och vattenrening 0,03 % samt desinfektionsmedel 0,03 %.

5 Medicin användning månadsvis 2012

I arbetsplanen har jag också gjort en kartläggning om medicin användningen månadsvis. Jag har därför gjort en redovisning över hur mycket samt vilken typ av läkemedel det har gått åt under de tolv månaderna. Månaderna är uppräknade från januari till december under år 2012. Fartygsapotekens innehåll som visas i diagrammen under en månad är en sammanställning från Eckerö shippings sju Ro-Ro fartyg.

5.1 Januari

Under januari månad kan vi se i figur 7 att största delen utav läkemedlen har gått åt till influensa, eftersom det har gått åt 60,00 % utav smärtstillande och febernedsättande läkemedel, 16,17 % till hosta och slem och 9,79 % till andningsvägar och lungor. Hostmedicinen går under kategorin för andningsvägar och lungor. Januari är en månad som de flesta influensorna bryter ut, eftersom det är en kall månad. En stor del av läkemedlen har också gått åt till behandling av mag- och tarmsjukdomar.

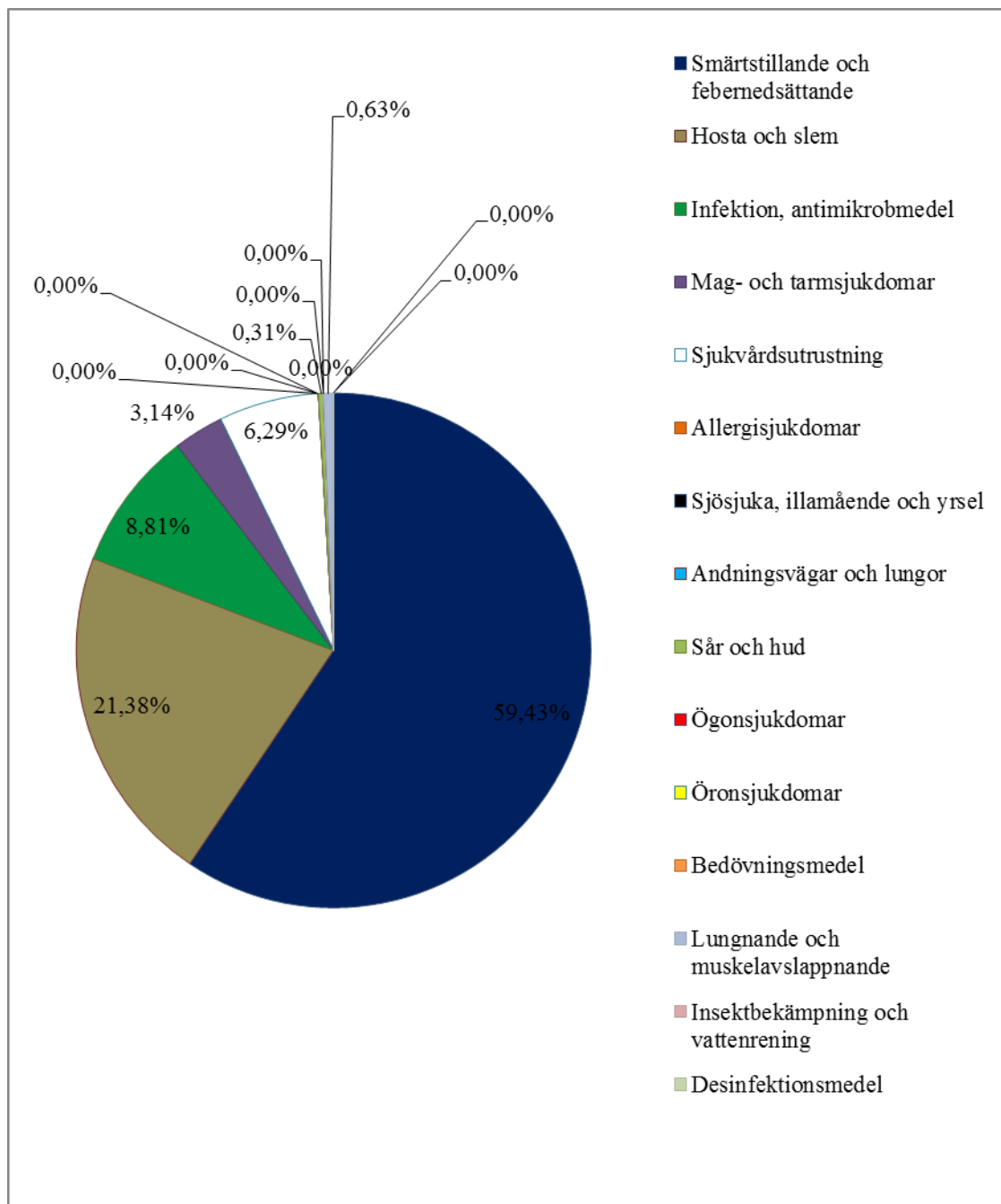

Figur 7. Medicin användningen under januari månad år 2012.

5.2 Februari

I figuren för februari månad kan vi också se att det gått åt en stor del utav läkemedlen mot influensa. 59,43 % utav läkemedlen som gått åt i februari hör till kategorin smärtstillande och febernedsättande samt 21,38 % har gått åt till behandling av hosta och slem. Vi kan också se i figur 8 att det gått åt en stor del utav sjukvårdsutrustning, orsaken till detta kan vara att man ombord tagit ut t.ex. plåster från fartygsapoteket

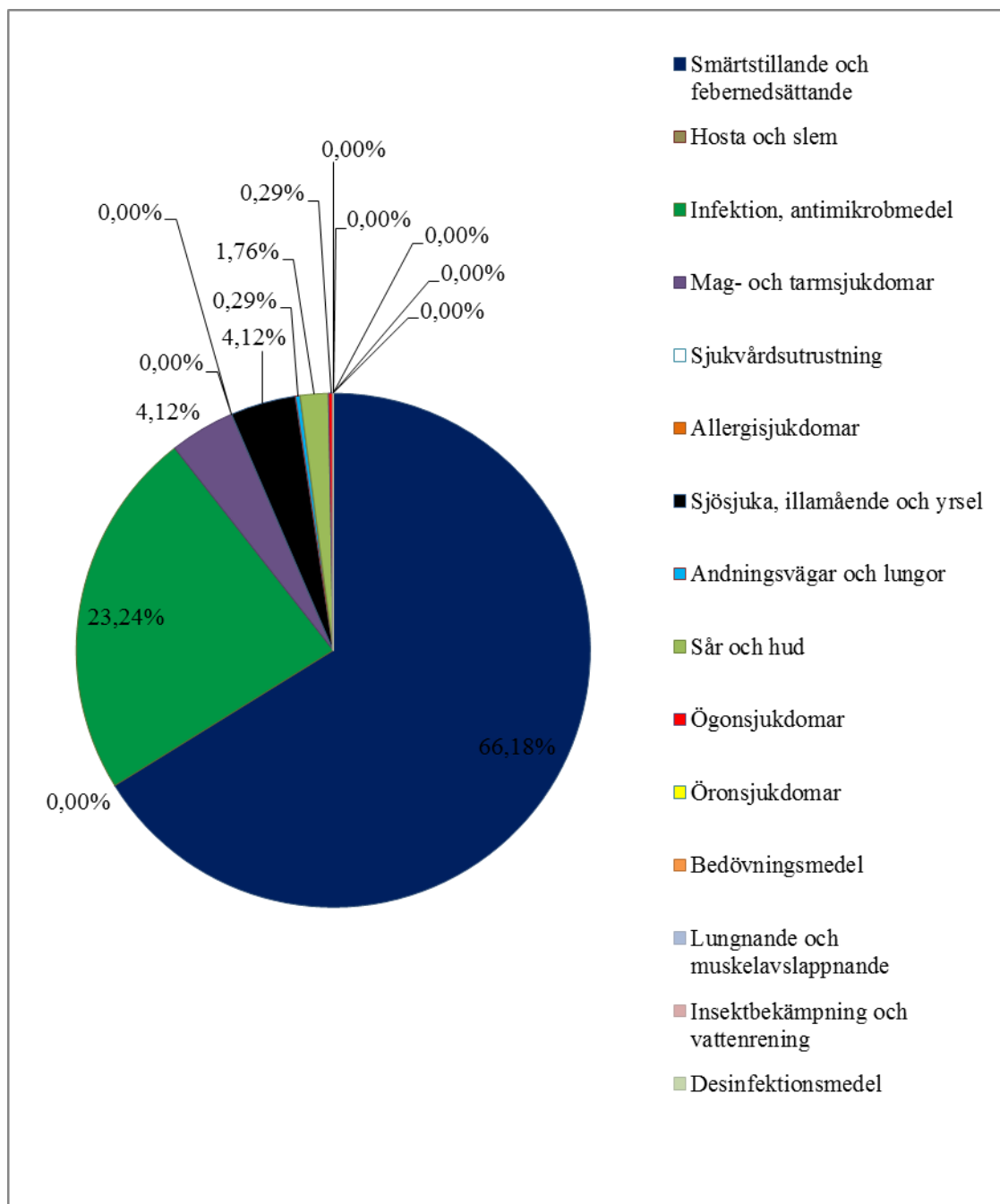
och lagt det i bryggans medicinskåp. Eventuellt har också en del infektioner uppstått ombord under februari eftersom 8,81 % utav läkemedlen har gått till behandling av infektion.

Figur 8. Medicin användningen under februari månad år 2012.

5.3 Mars

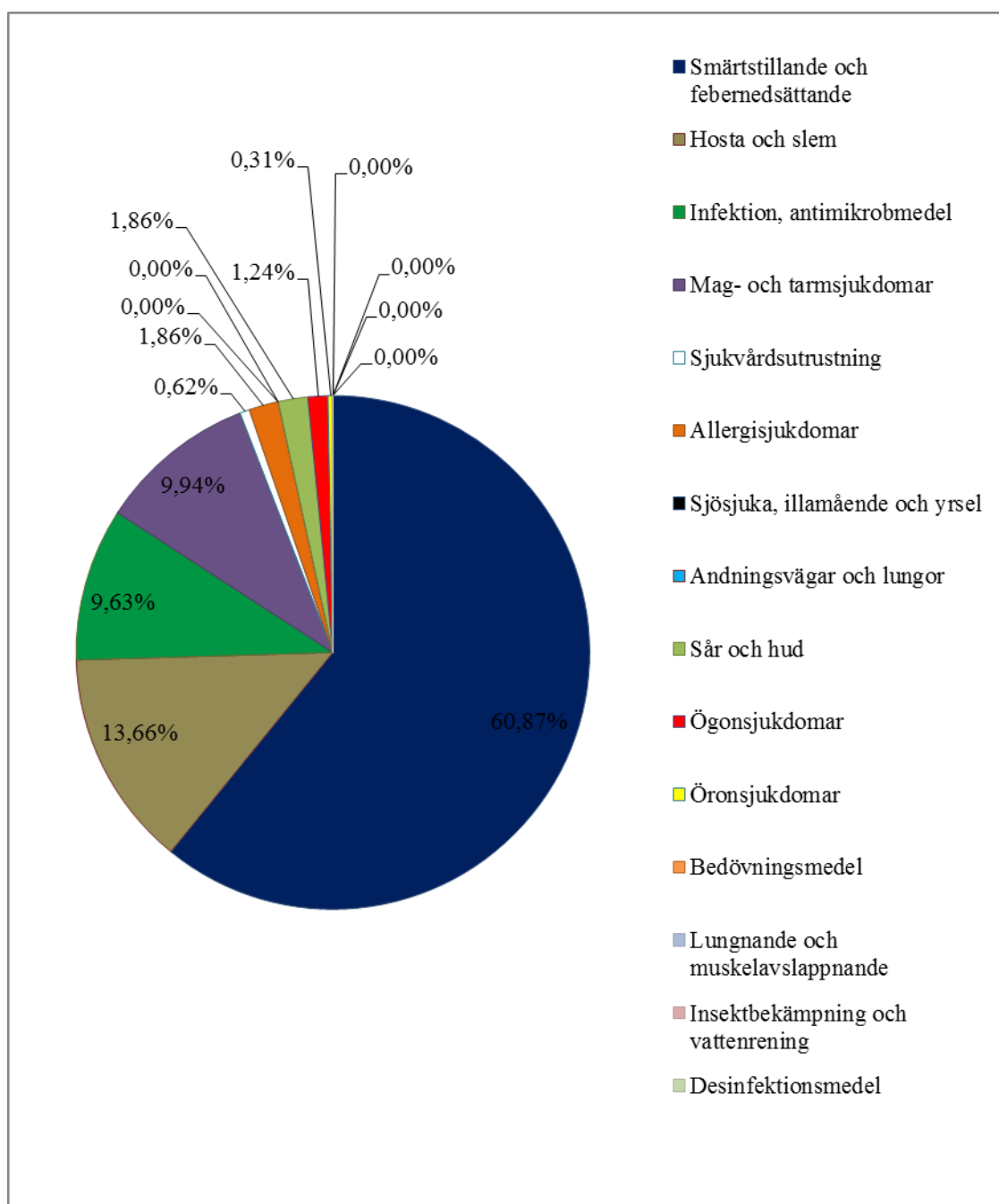
I mars kan man genast se i figur 9 att läkemedlen mot hosta och slem har försvunnit helt. Istället har det gått åt en stor del 23,24 % utav läkemedelen mot infektioner. Utav smärtstillande och febernedsättande läkemedel har det använts 66,18 %, ungefär samma mängd som under januari och februari.

Figur 9. Medicin användningen under mars månad år 2012.

5.4 April

I aprils figur kan vi igen se att de ombord använt 13,66 % av läkemedlen mot hosta och slem. Smärtstillande och febernedsättande läkemedel ligger ungefär på samma nivå 60,87 % som under januari, februari och mars. I figur 10 ser vi också att det börjat gå åt en liten mängd utav läkemedlen mot allergisjukdomar. Det har också gått åt 9,94 % av läkemedelen mot mag- och tarmsjukdomar och 9,63 % av läkemedlen mot infektioner.

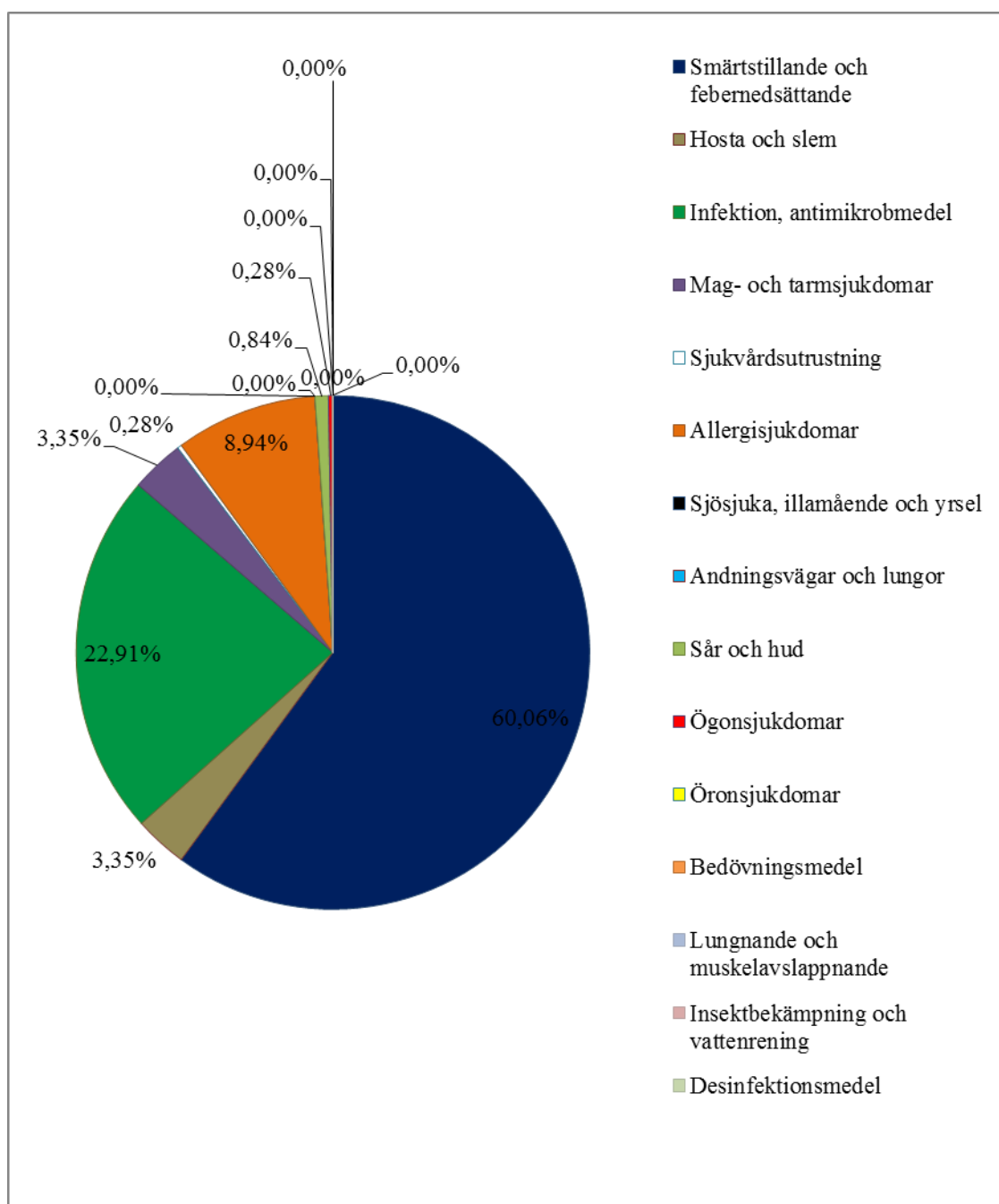

Figur 10. Medicin användningen under april månad år 2012.

5.5 Maj

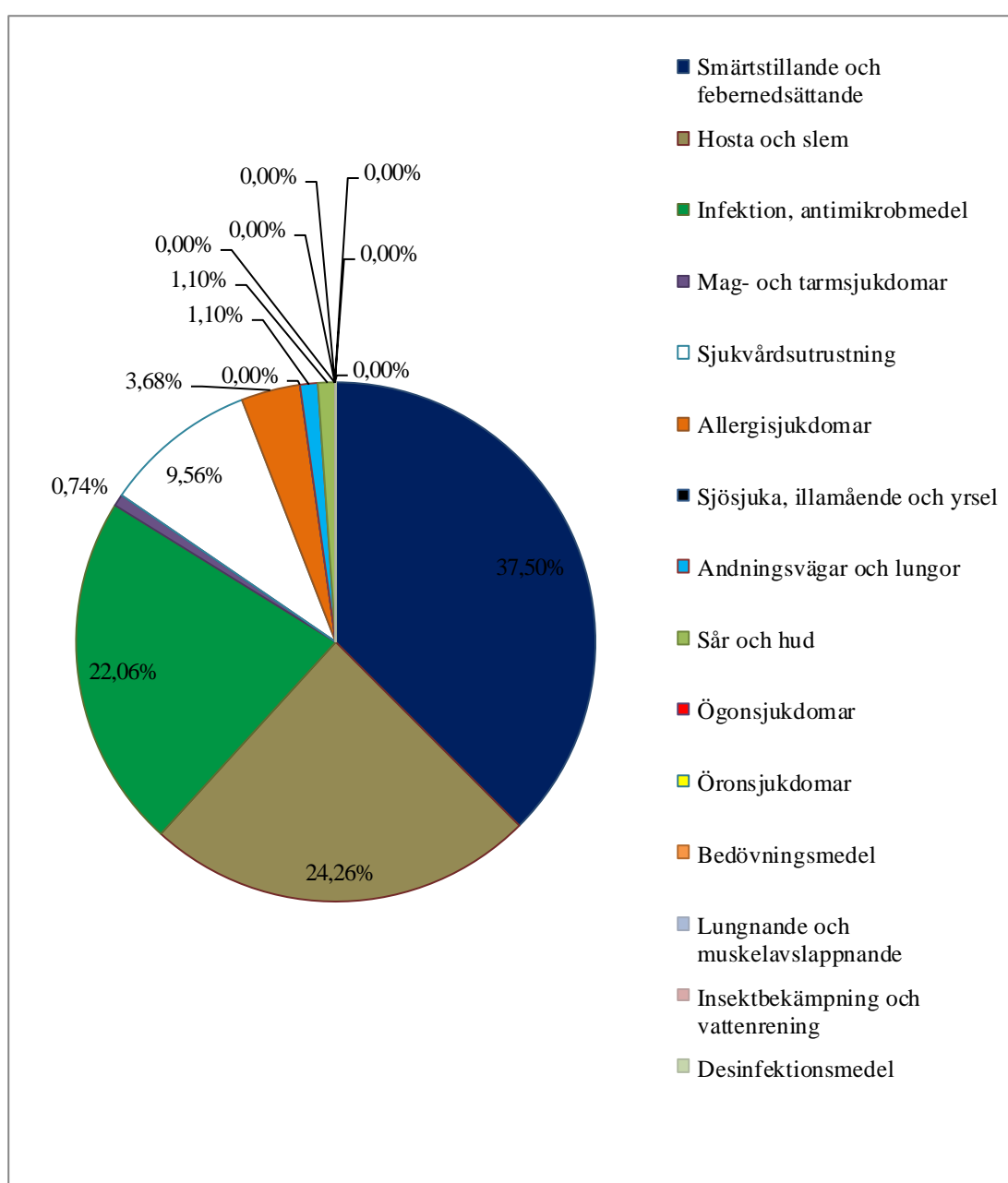
Under maj månad kan man se i figur 11 att det gått åt en större mängd 8,94 % utav läkemedlen mot allergisjukdomar. En orsak till varför det gått åt så stor del utav detta läkemedel i maj kan bero på att det är pollenblomning under denna månad. Läkemedel mot smärtstillande och febernedsättande är fortfarande på samma nivå som i början av året 60,06 %. Vi ser också att det gått åt en stor del 22,91 % av läkemedelen mot infektioner.

Figur 11. Medicin användningen under maj månad år 2012.

5.6 Juni

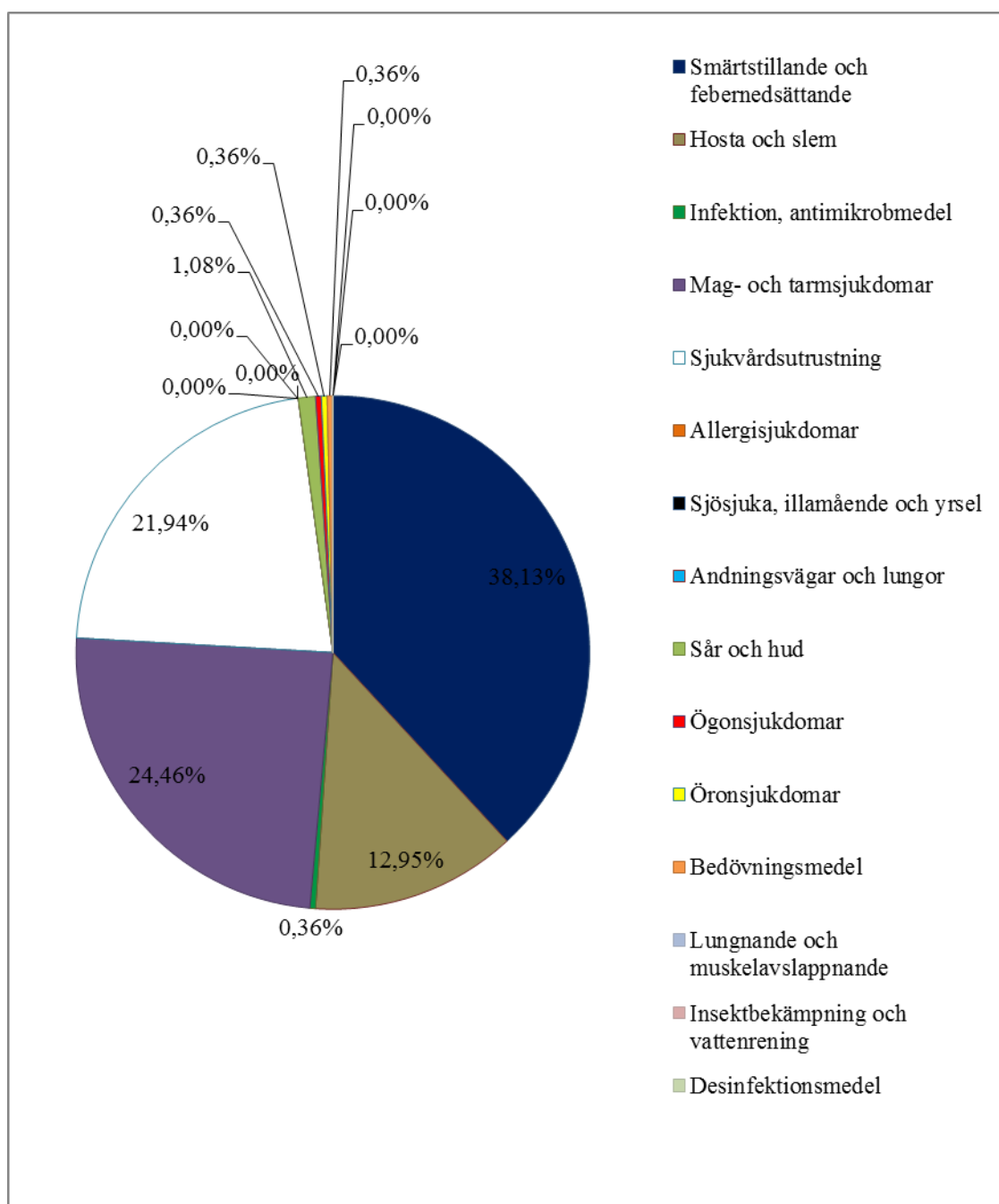
I diagrammet för juni månad ser man att det inte alls gått åt lika mycket smärtstillande och febernedsättande läkemedel som under de andra månaderna, endast 37,50 %. Juni är en varmare månad och det är mindre influensa i juni. Men det har fortfarande gått åt en del utav läkemedlen mot allergisjukdomar 3,68 %, pollenblomning finns ännu kvar i början på juni. I figuren ser man också att det gått åt en stor mängd utav läkemedel mot infektioner 22,06 % och läkemedel mot hosta och slem har ökat igen till 24,26 %.

Figur 12. Medicin användningen under juni månad år 2012.

5.7 Juli

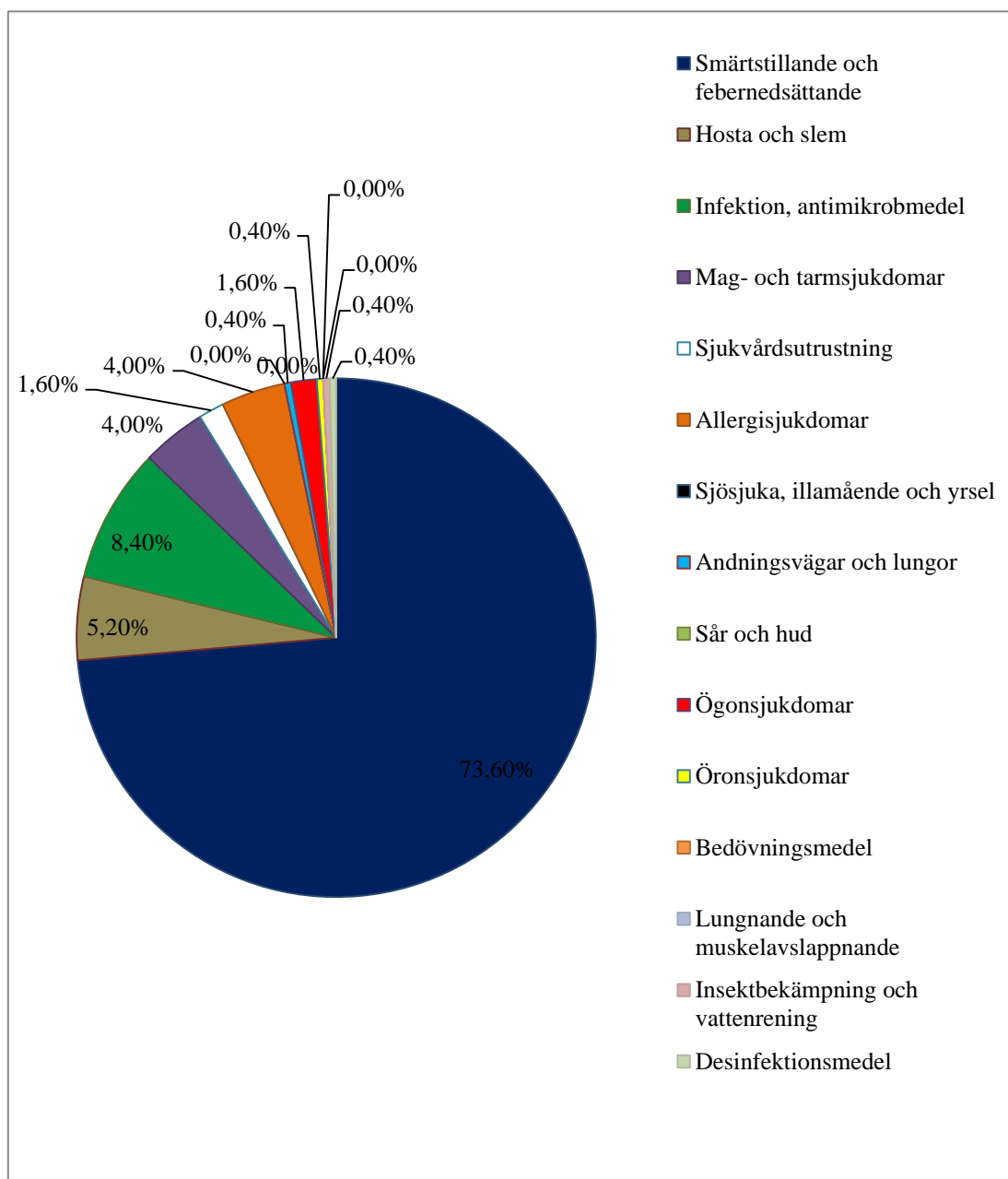
I figuren för juli månad kan man se att det ungefär gått åt lika stor mängd 38,13 % som i juni utav smärtstillande och febernedsättande läkemedel. I figuren syns också att allergisjukdomarna har försvunnit helt. Men ombord på fartygen har det gått åt en stor del utav sjukvårdsutrustningen från fartygsapoteket 21,94 %, det är oftast plåster som går åt utav sjukvårdsutrustningen. Vi kan också se i figur 13 att det används en ganska stor mängd 24,46 % av läkemedlen mot mag- och tarmsjukdomar.

Figur 13. Medicin användningen under juli månad år 2012.

5.8 Augusti

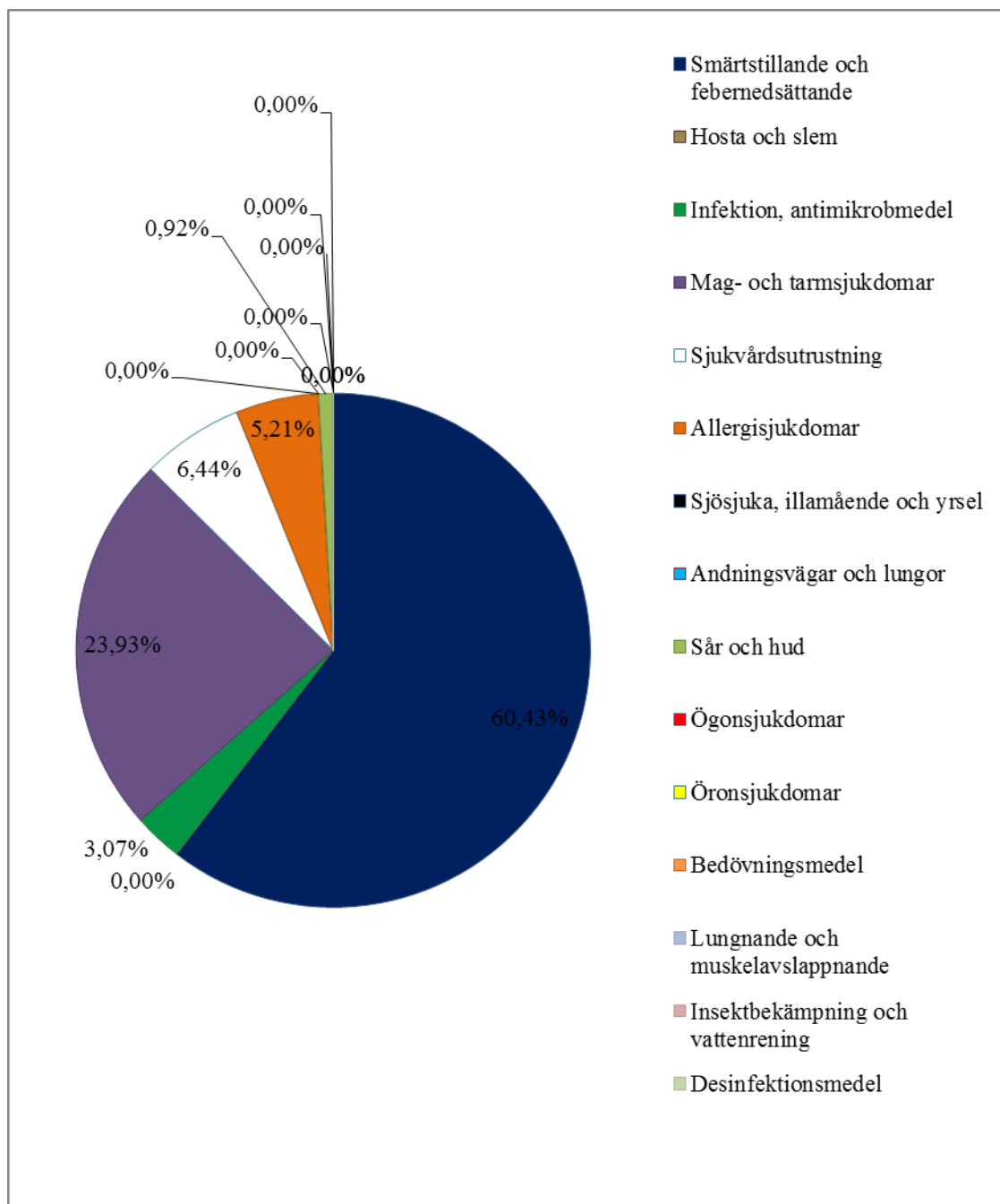
I augusti ser vi att användningen av smärtstillande och febernedsättande läkemedel har ökat betydligt till 73,60 % jämfört med juni och juli. Vi ser också i figur 14 att de ombord igen använt läkemedel mot allergisjukdomarna 4%. Det har också gått en liten mängd 8,40 % av läkemedel mot infektioner samt 5,20 % till behandling av hosta och slem. Läkemedel mot mag- och tarmsjukdomar har minskat betydligt till 4 % jämfört med juli månad.

Figur 14. Medicin användningen under augusti månad år 2012.

5.9 September

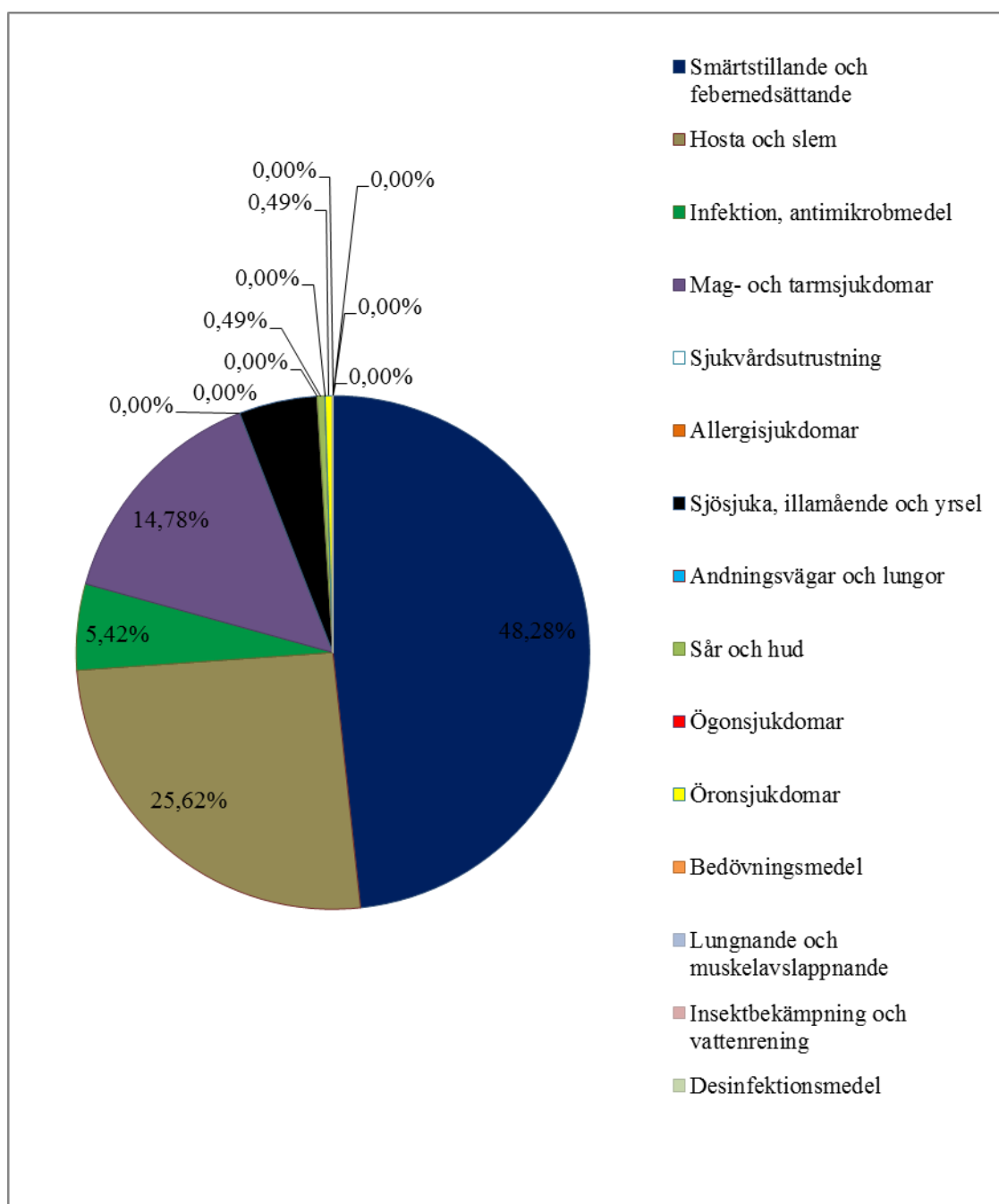
Under september månad har åtgången av smärtstillande och febernedläggande läkemedel minskat till 60,43 %. Läkemedel mot allergisjukdomar har fortfarande använts 5,21 %. Man har också använt ombord en stor del av läkemedel mot mag- och tarmsjukdomar 23,93 %.

Figur 15. Medicin användningen under september månad år 2012.

5.10 Oktober

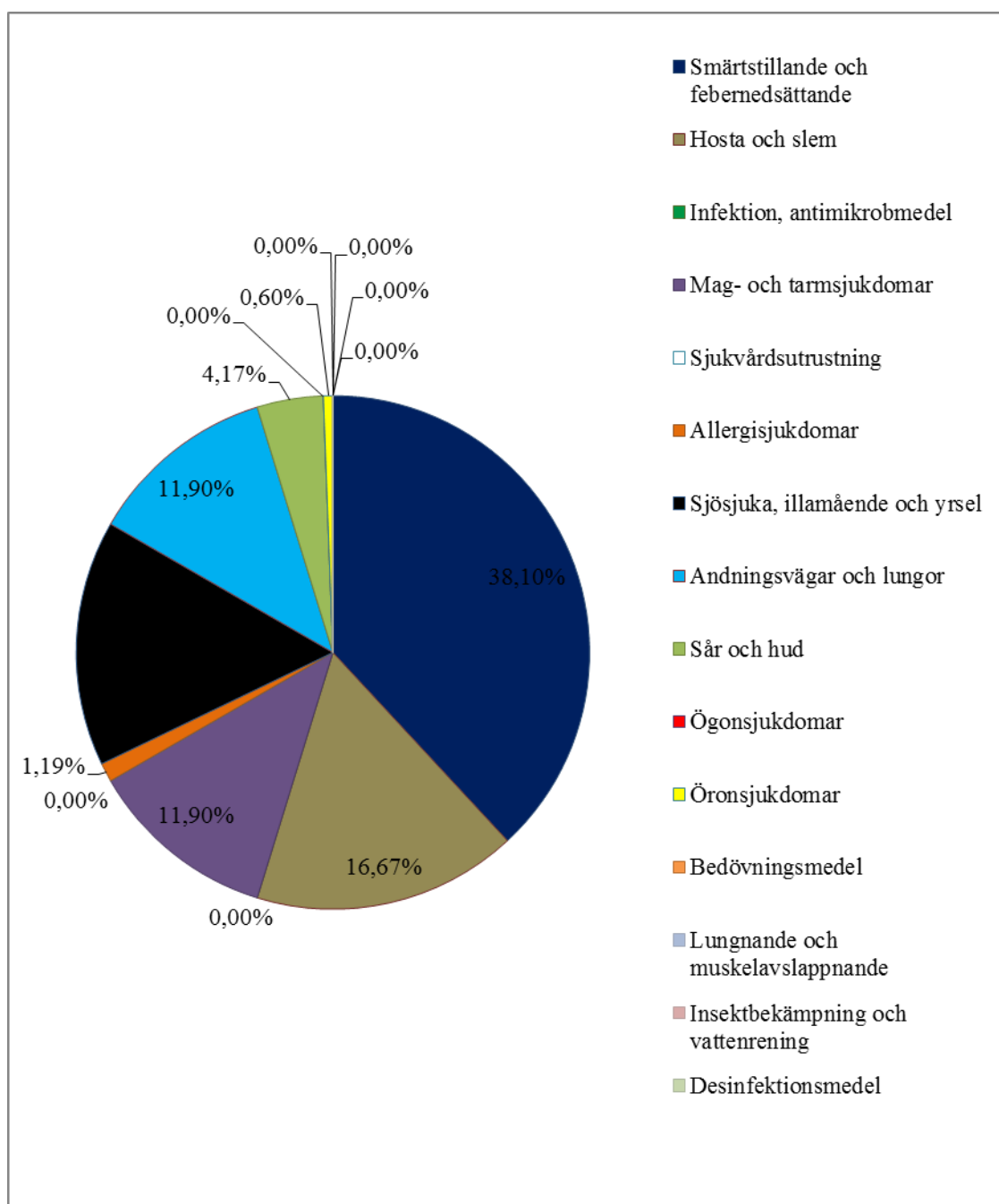
I oktober har användningen av smärtstillande och febernedsättande läkemedel minskat till 48,28 % jämfört med september, medan användning utav läkemedel mot hosta och slem har ökat. Vi kan också se i figur 16 att allergisjukdomarna minskat medan användning av läkemedel mot sjösjuka, illamående och yrsel dykt upp med 4,92 % i figuren. Oktober månad kan vara en blåsig månad till havs och besättningen kan lida av sjösjuka.

Figur 16. Medicin användningen under oktober månad år 2012.

5.11 November

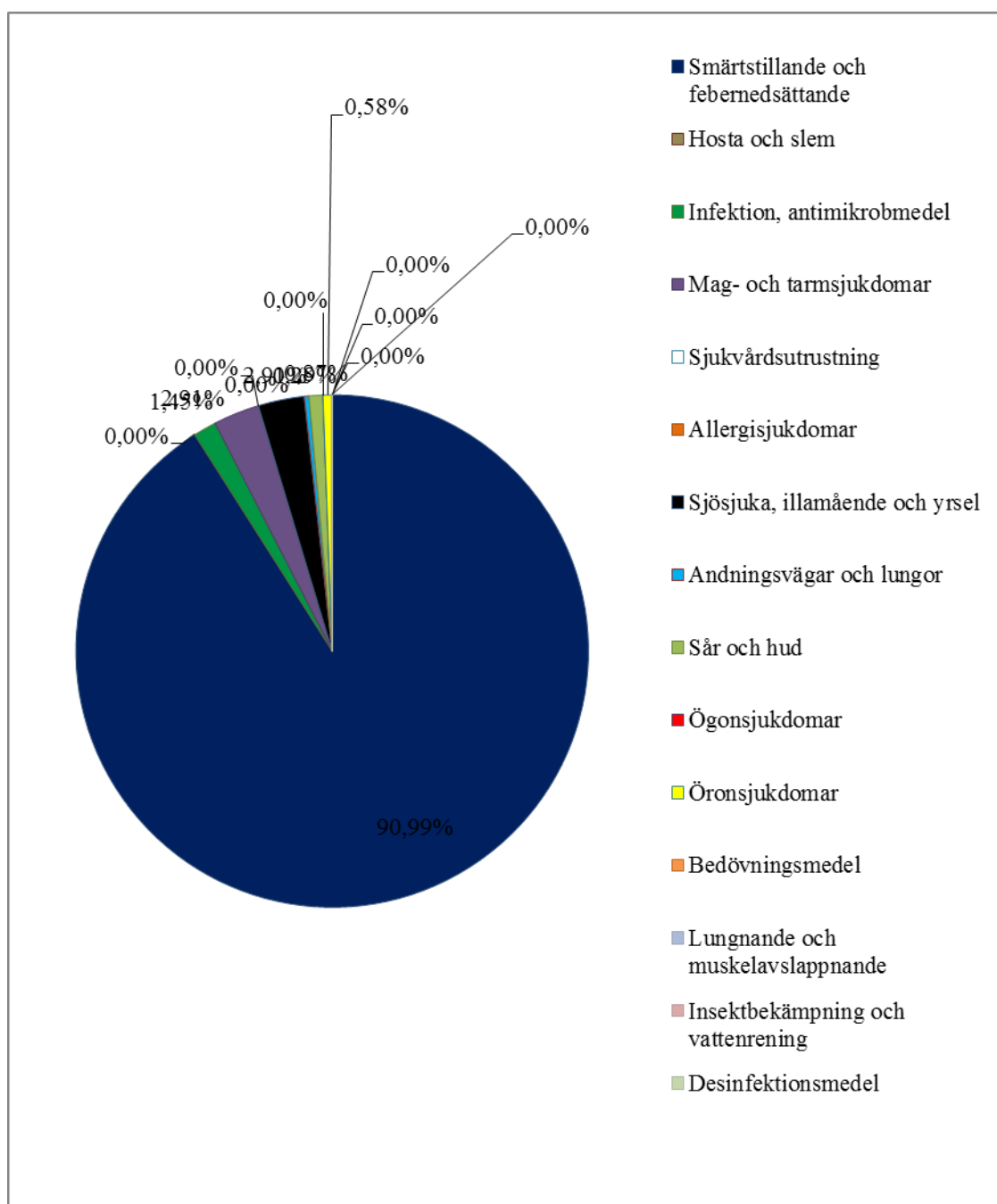
I figuren för november ser man tydligt att läkemedel för sjösjuka illamående och yrsel har ökat jämfört med oktober månad till 15,47 %. Under november kan det också vara blåsigt till havs. Vi kan se i figur 17 att användningen av smärtstillande och febernedsättande läkemedel har minskat betydligt i november till 38,10 % jämfört med de övriga månaderna under året.

Figur 17. Medicin användningen under november månad år 2012.

5.12 December

Under december månad har 90,99 % av använda läkemedel varit smärtstillande och febernedsättande. December är en kall månad och utav figur 18 kan man se att det troligtvis varit mycket influens ombord på Eckerö shippings fartyg. I figur 18 ser vi också att läkemedel mot sjösjuka, illamående och yrsel har minskat betydligt jämfört med november månad.

Figur 18. Medicin användningen under december månad år 2012.

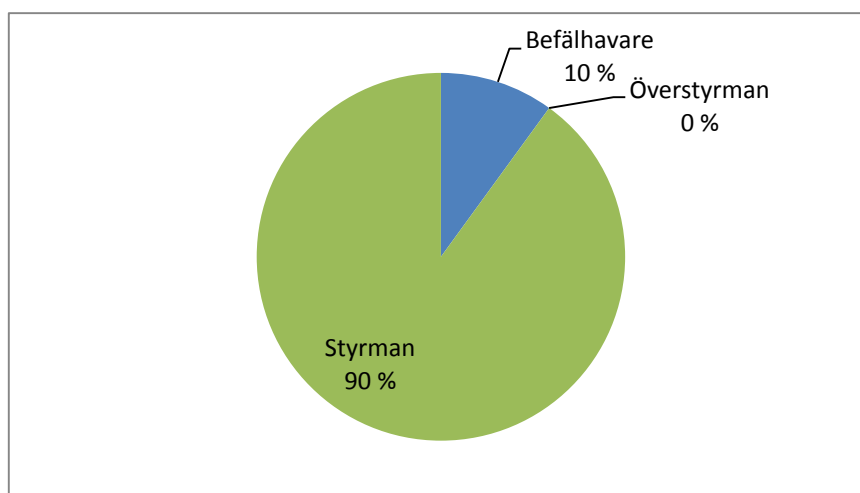
Användningen av läkemedel ombord på fartygen varierar beroende på vad det är för årstid under året. I kapitlet ser man att det gått åt smärtstillande och febernedsättande läkemedel under hela året. Man kan tydligt se i figurerna att under varma månader minskar användningen av smärtstillande och febernedsättande läkemedel betydligt och under kalla månader ökar användningen. Läkemedel mot sjösjuka varierar också under året, orsak till det kan bero på vädret till sjöss. Läkemedel mot allergisjukdomar är en annan kategori av läkemedelsanvändningen som varierar ombord. En orsak till detta kan vara pollenblomningen som kan variera mycket beroende på plats och ställe.

6 Enkätundersökningen

I detta examensarbete har jag också gjort en enkätundersökning. Frågorna i enkäten baserar sig på de olika behandlingsmetoder som fartygsapotekets ombordansvarige måste kunna. Enkäten har skickats ut per e-post till Eckerö shippings sju Ro-Ro fartyg. Jag har begärt att endast fartygsapotekets ombordansvarige skall svar på enkäten. Eftersom det handlar om endast sju fartyg och det är två fartygsapoteks ansvariga per fartyg har jag begärt svar från båda vakterna, vilket skulle betyda att max deltagande är 14 personer. Totalt antalet deltagande i denna undersökning var tio personer vilket ger en svarsprocent på 71,4 %.

Fråga 1 Vilken befattning har ni?

I figur 19 kan man se vilken befattning personerna har som svarat på enkäten.

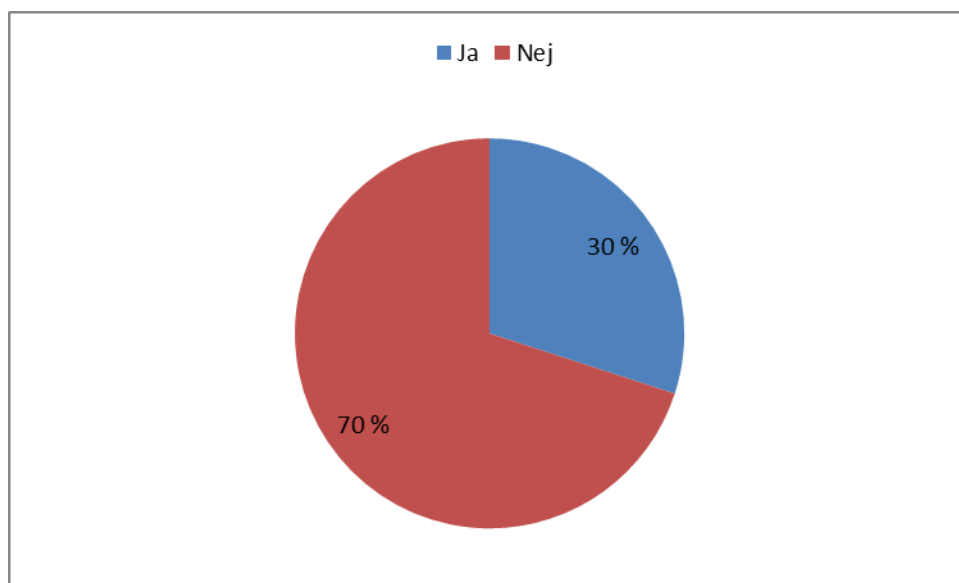
Figur 19. Svarsfördelningen på fråga 1

Fråga 2 Hur länge har ni ansvarat för fartygsapoteket?

Medeltalet för hur länge deltagarna ansvarat för fartygsapoteket var 3,75 år. För att få en bild över besättningens uppfattning om fartygsapoteket har jag ställt frågor om undersökningsmöjligheter, läkemedelsbehandling, vårdåtgärder, telemedical assistance service och om skolningen.

Fråga 3 Har ni mätt blodsockret?

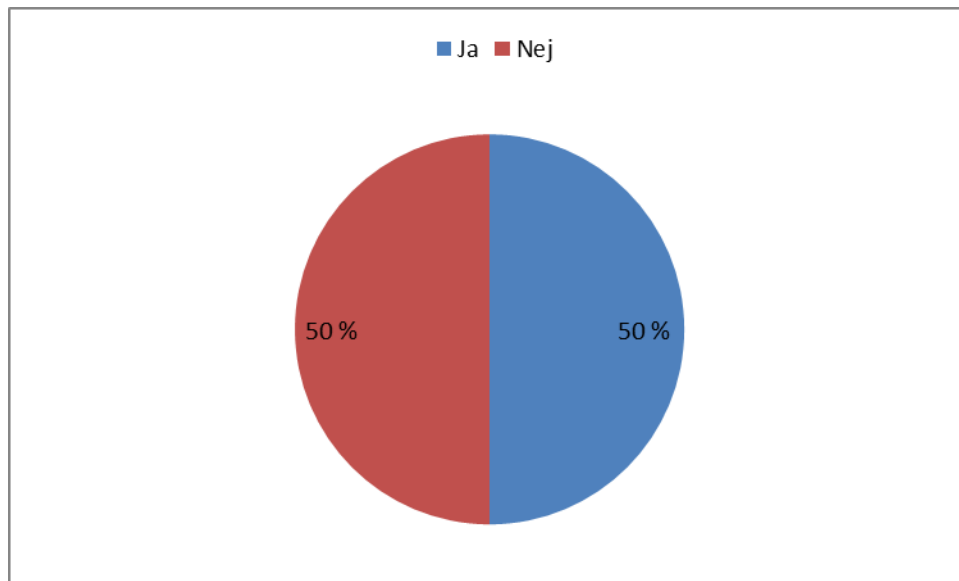
I figur 20 kan man se hur många av de deltagande som hamnat mäta blodsockret på någon besättningsmedlem. 70 % svarade nej och 30 % svarade ja på denna fråga.

Figur 20. Svarsfördelning på fråga 3

Fråga 4 Har ni mätt blodtrycket?

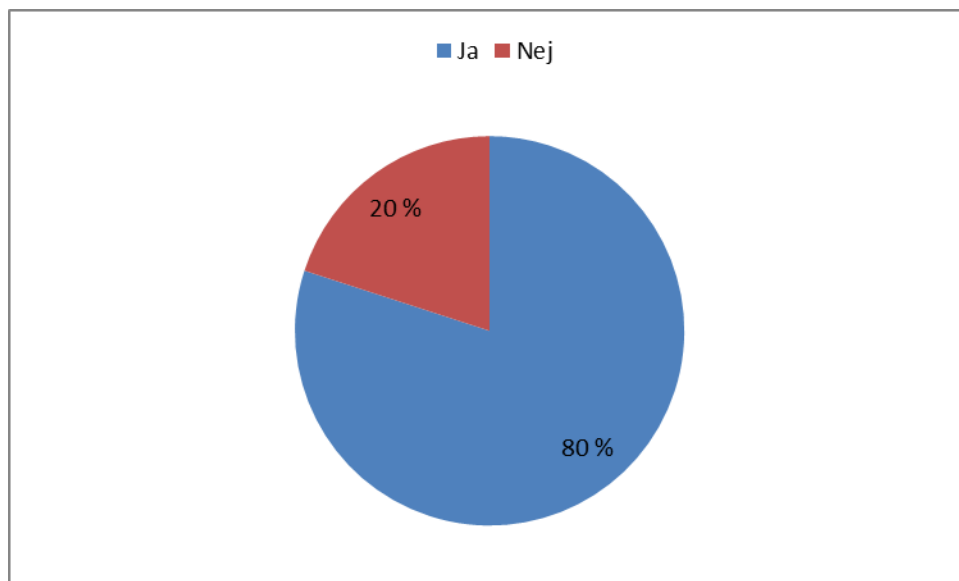
Vid frågan ifall fartygsapotekets ombordansvarige hamnat mätt blodtrycket på någon besättningsmedlem, svarade 50 % ja och 50 % nej som vi ser i figur 21.

Figur 21. Svarsfördelning på fråga 4

Fråga 5 Tycker ni att undersökningsutrustningen är tillräcklig i fartygsapoteket?

När jag frågade deltagarna om de tycker att det finns tillräckligt med undersökningsutrustning i fartygsapoteket, svarade 80 % ja och 20 % nej. De deltagare som svarade nej tycker att en defibrillator, automatisk blodtrycksmätare och en automatisk blodsockermätare skulle vara bra att ha som vårdåtgärdsutrustning i fartygsapoteket.

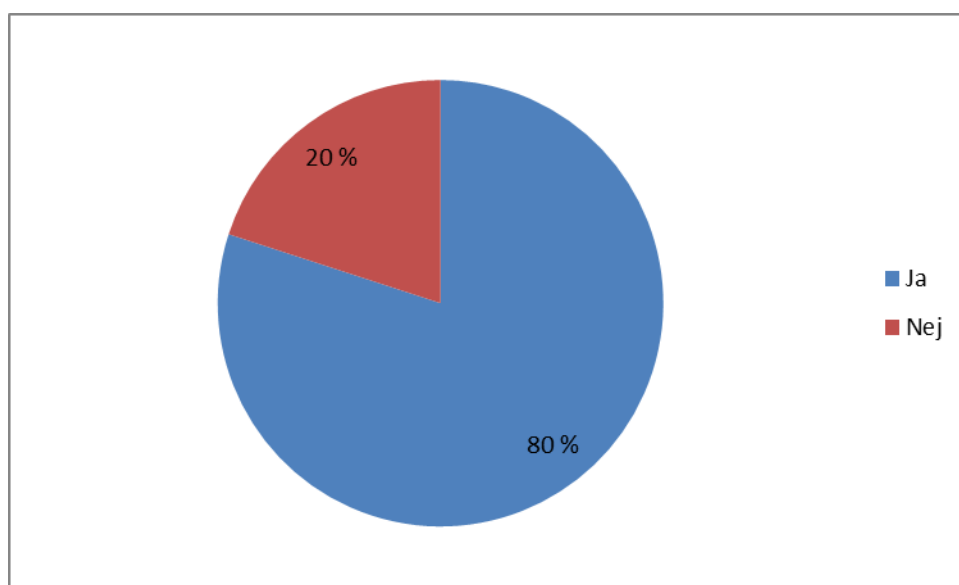
Figur 22. Svarsfördelning på fråga 5

Fråga 6 Har ni skrivit ut läkemedelstabletter som t.ex. Burana 400mg?

När jag frågade deltagarna om de skrivit ut läkemedelstabletter som t.ex. Burana 400 mg, svarade deltagarna 100 % ja på denna fråga.

Fråga 7 Har ni givit ögonmediciner?

Figur 23 visar hur många deltagande som givit ögonmediciner, 80 % hade gjort det medan 20 % svarade nej.

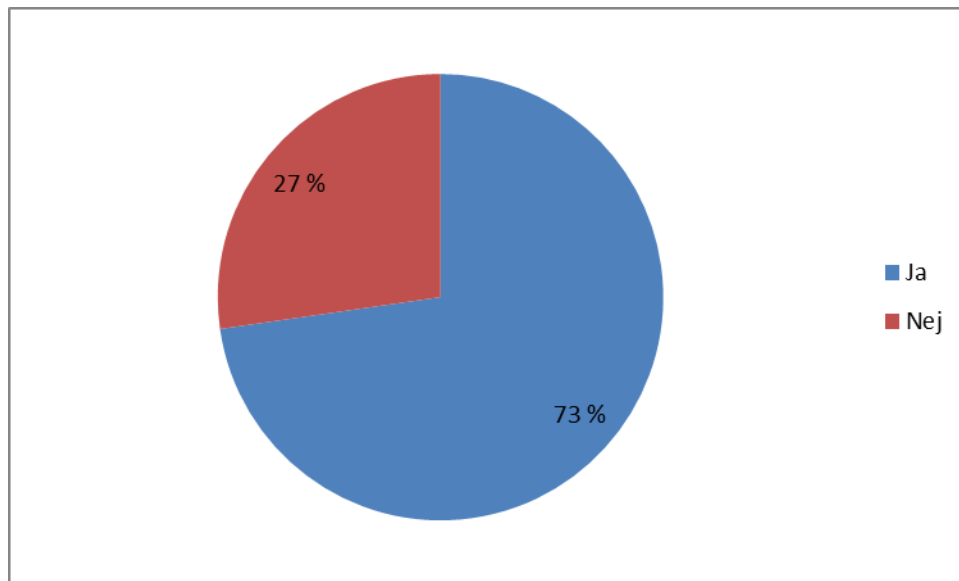
Figur 23. Svarsfördelning på fråga 7

Fråga 8 Har ni givit injektioner?

På frågan har ni givit injektioner svarade 100 % utav deltagarna nej på denna fråga.

Fråga 9 Tycker ni att fartygsapoteket innehåller tillräckligt med läkemedel?

När jag frågade deltagarna om fartygsapoteket innehåller tillräckligt med läkemedel svarade 73 % ja och 27 % nej. Förklaringen till varför svarsfördelningen blev 73 % ja och 27 % nej på fråga nio beror på att en utav deltagarna svarade både ja och nej på samma fråga. De deltagare som svarade nej tycker att duact, fotsvampsmedicin och muskel relaxanter vore bra att ha i fartygsapoteket. En av deltagarna har nämnt att de har extra läkemedel ombord och läkemedlen är följande: finrexin, zovirax, voltaren tabletter och bisolvon tabletter.

Figur 24. Svarsfördelning på fråga 9

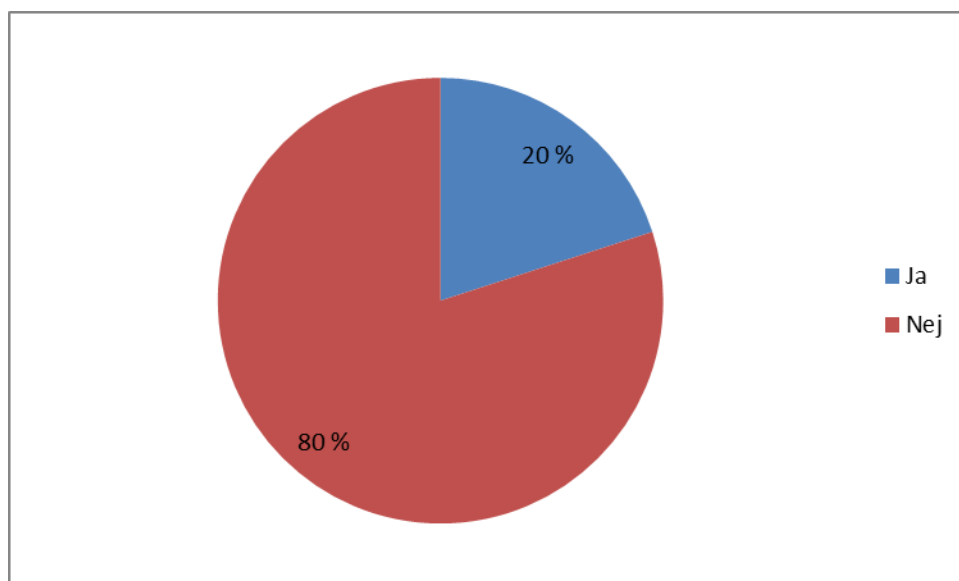
Fråga 10 Har ni utfört intubation?

Fråga 11 Har ni givit intravenös vätskeersättning?

Fråga 12 Har ni sytt sår?

Fråga 13 Har ni kateteriserat urinblåsan?

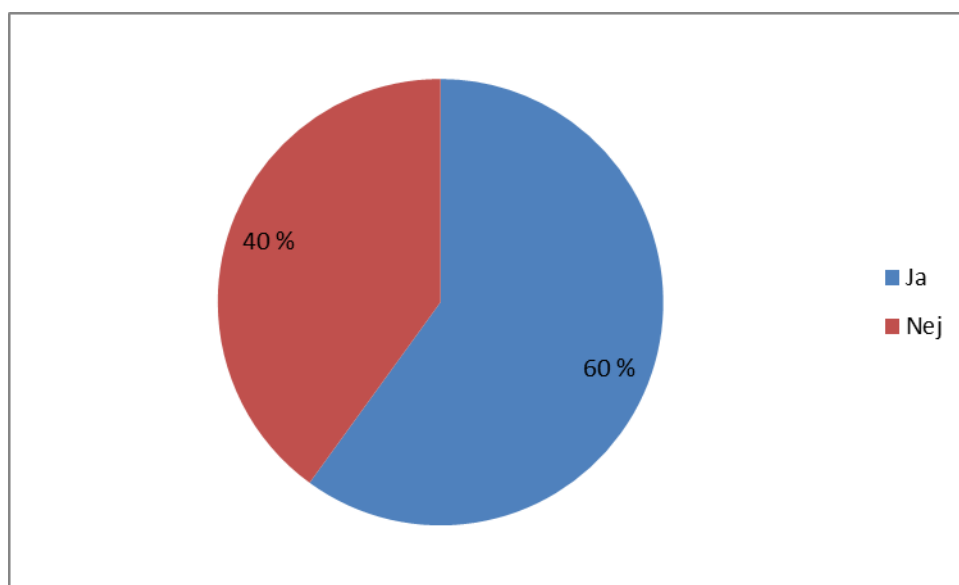
Utav vårdåtgärderna hade ingen av deltagarna ombord utfört intubation, givit intravenös vätskeersättning eller kateteriserat urinblåsan. Men på frågan om de sytt sår svarade 20 % ja och 80 % nej som vi kan se i figur 25.

Figur 25. Svarsfördelning på fråga 12

Fråga 14 Tycker ni att det finns tillräckligt med vårdåtgärdsutrustning i fartygsapoteket?

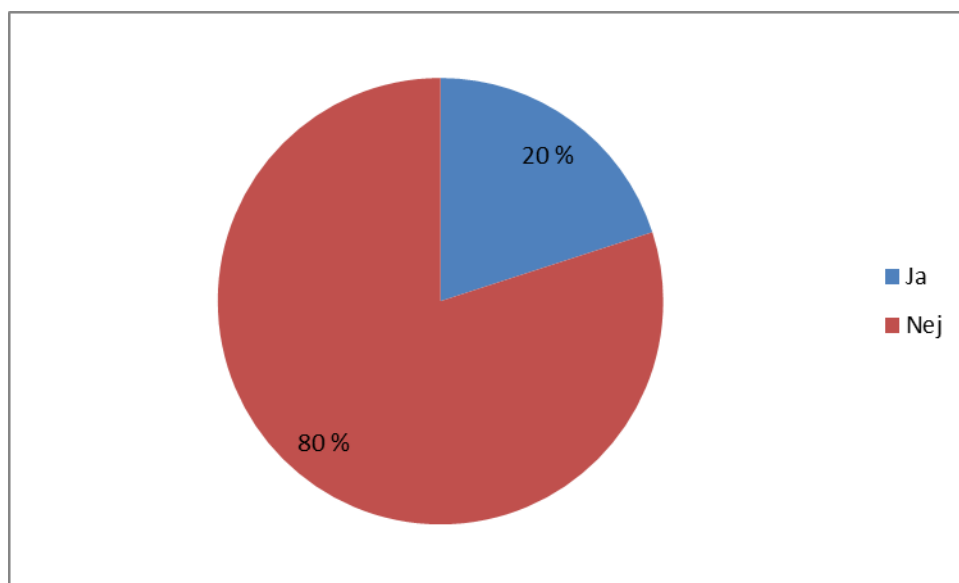
När jag frågade deltagarna om fartygsapoteket innehåller tillräckligt med vårdåtgärdsutrustning, svarade 60 % ja och 40 % nej som vi kan se i figur 26. De deltagare som svarat nej tycker att det finns för lite skenar att behandla t.ex. brutna fingrar, krav på bättre bårar, laryngeal mask (är en sorts mask för att lättare kunna utföra intubation) och en kanylapparat med namnet EZ-IO som gör det lättare att lägga en kanyl på patient, kanylen läggs i benet med denna apparat.

Figur 26. Svarsfördelning på fråga 14

Fråga 15 Har ni haft kontakt med telemedical assistance servise?

Figur 27 visar hur många utav deltagarna som varit i kontakt med telemedical assistance servise, 20 % hade haft kontakt med dem. Orsaken till varför de tog kontakt var p.g.a. njursten, brännskada och ordination av läkemedel.

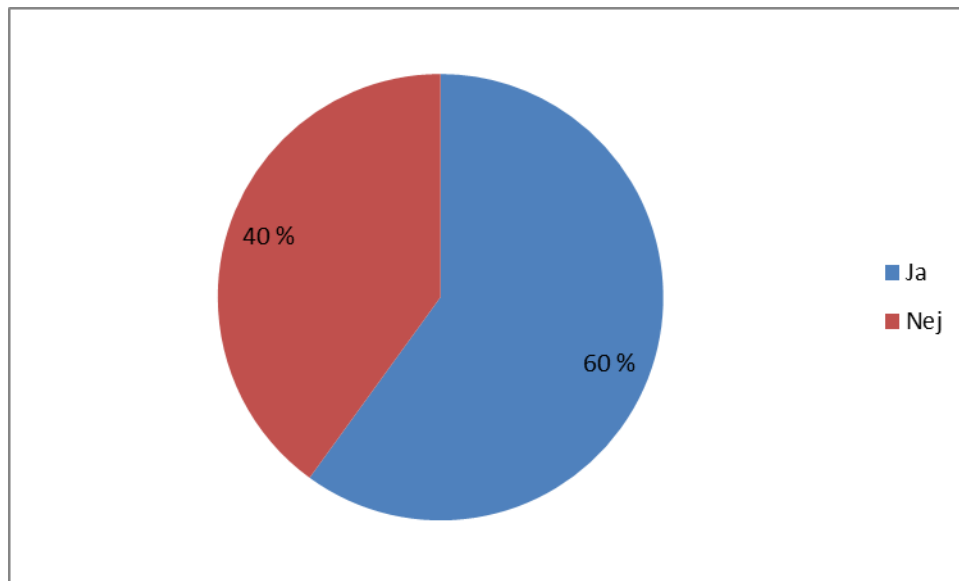
Figur 27. Svarsfördelning på fråga 15

Fråga 16 Har det varit till hjälp i situationen?

Jag frågade också av de som varit i kontakt med telemedical assistance service om det varit till hjälp vid situationen. Deltagarna svarade 100 % ja på denna fråga.

Fråga 17 Anser ni att ni fått tillräckligt med skolning för att sköta fartygsapoteket?

Eftersom sjukvårdskursen för sjöbefäl är ganska kort utbildning, frågade jag deltagarna om de tycker att de fått tillräckligt med skolning för att sköta fartygsapoteket. 60 % utav deltagarna tycker att en vecka räcker för att sköta fartygsapoteket medan 40 % svarade nej. De som svarade nej tycker att skoningen räcker bra till under mindre situationer, men skulle det hända något alvarligare ute till sjöss har man inte tillräckligt med kunskap att hantera situationen på egen hand. Deltagarna tyckte också att under sjukvårdskursen behandlas allt för lite om läkemedlen som finns i fartygsapoteket.

Figur 28. Svarsfördelning på fråga 17

Vid fri kommentarer om fartygsapoteket, kommenterade deltagarna följande:

Problematiskt att beställa mediciner och granska för nytt certifikat på utom europa trade.

Ett "what to do" program till datorn skulle vara hädigt.

Finns möjligtvis för mycket olika läkemedel ombord i apoteket. Skulle möjligt kunna banta ner lite. Känns att ha visa läkemedel ombord som är menade för långtidsvård då hjälp ofta finns att få inom några timmar (helikopter). Skulle kunna vara mera fokuserat på första hjälpen och kanske förenklas lite så att det som lekman skulle vara enklare att använda.

7 Tolkning av resultaten

När man studerat resultaten från medicin användningen får man en klar bild över att de ombord på Eckerö shippings fartyg använt olika sorters läkemedel på fartygen. Största delen utav läkemedlet som användes gick under kategorin smärtstillande och febernedsättande läkemedel. Vi kan också se från undersökningen att beroende på vilken månad det är under året har det gått åt olika mängder av läkemedel. I figureerna från januari till december ser man tydligt hur läkemedels kategorier ändrar under året.

Efter att man studerat resultatet utav enkätundersökningen ser man att största delen som ansvarar för fartygsapoteket är styrmän. Medeltalet för hur länge deltagarna ansvarat för fartygsapoteket var 3,75 år, vilket är en rätt hög siffra enligt min åsikt. Orsaken till varför jag tycker att det är en rätt hög siffra är att det oftast är styrmän som kommer ut från skolan med ingen arbetserfarenhet som får till uppgift att sköta fartygsapoteket. Detta kan vi också se i undersökningen att nio av tio deltagare var styrmän.

Man får också en klar bild utav enkätundersökningen att de flesta deltagarna har utfört någon typ av undersökningsmöjligheter och läkemedelsbehandlingen medan vårdåtgärder har nästan ingen av deltagarna utfört. Vårdåtgärder ombord är inte så vanliga vilket också syns tydligt i undersökningen. Största delen utav deltagarna är nöjda med utrustningen i fartygsapoteket medan fyra av tio tycker att de inte får tillräckligt med skolning för att sköta fartygsapoteket.

8 Avslutning

Syftet med detta examensarbete har varit att göra en kartläggning på vad för mediciner som går åt ombord. Syftet var också att ta reda på besättningens uppfattning om innehållet i fartygsapoteket vad som är onödigt och nödvändigt i fartygsapoteket. Under tiden jag har skrivit mitt examensarbete har jag lärt mig en hel del nya saker inom området, jag har också lärt mig nytt inom data och ordbehandlingsprogram. Under examensarbetets process har det varit intressant och givande att samla in information om ämnet.

Resultatet i denna undersökning är inte så pålitliga eftersom den utfördes inom ett befraktnings rederi med sju RO-RO fartyg. För att få ett mera pålitligt resultat borde flera rederier inom samma befraktningsområde deltagit i undersökningen.

Förslag till fortsatta studier kunde handla om samma ämne, men man skulle göra undersökning på en annan fartygstyp som t.ex. passagerarfartyg eller tankfartyg. Ett annat förslag till fortsatt undersökning kunde vara när fartygsapotekslagen ändras, då kunde man göra en undersökning på vad besättningen tycker om den nya utrustningen.

Jag anser att detta examensarbete har lyckats bra, jag har fått ihopsamlat mycket nyttig information och hoppas att andra läsare har nytta av examensarbetet.

9 Källor

- Familjeapoteket Nätapoteket. (2013). *Ibumax 400 mg*.
<http://perheapteekit.fi/IBUMAX-400-mg-10-20-eller-30-tabletter> (hämtad 03.07.2013)
- FASS allmänhet. (2010). *Bafucin*.
http://www.fass.se/LIF/produktfakta/artikel_produkt.jsp?NplID=19650520000141 (hämtad 03.07.2013)
- FASS allmänhet. (2010). *Burana 400 mg*.
http://www.fass.se/LIF/produktfakta/artikel_produkt.jsp?NplID=20040607010235 (hämtad 03.07.2013)
- FASS allmänhet. (2012). *Panodil 500 mg*.
http://www.fass.se/LIF/produktfakta/artikel_produkt.jsp?NplID=19581215000033 (hämtad 03.07.2013)
- Grefberg, Nils. & Johansson, Lars-Göran. (2007). *Medicinboken-Vård av patienter med invärtes sjukdomar*. Stockholm: Liber AB
- IMO: international maritime organization. (2011). *STCW Convention and STCW Code*. London: Embankment
- Korte, Henna. & Myllyrinne, Kristiina. (2012). *Första hjälpen-Röda korset*. Esbo: Wellprint
- Kristoffersen, Nina, Jahren. (2002). *Allmän omvårdnad-Patient och sjuksköterska-kropp behov och metoder 3*. Finland: WS Bookwell
- Lääketitokeskus. (2013). *Panadol 500 mg*.
http://www.laakeinfo.fi/Medicine.aspx?m=1696&d=23811&i=GLAXOSMITHKLIN E_PANADOL_PANADOL+500+mg+tabletti%2C+kalvop%C3%A4%C3%A4llysteinen+reseptill%C3%A4 (hämtad 03.07.2013)
- Lääketitokeskus. (2013). *panadol novum 500 mg*.
<http://www.yliopistonapteekki.fi/Files/se/508847.html> (hämtad 03.07.2013)
- Metoder. (2006). *Att mäta resultat*.
<http://www.metoder.nu/cgi-bin/met.cgi?d=s&w=2047&s=mt> (hämtad 04.09.2013)
- Palmkvist, Ingrid. (2009). *Sjukvård för sjöbefäl 2:a upp*. Malmö: Holmbergs
- PDFEuroopan Parlamentti ja yhteisöt. (1992). *Neuvoston direktiivi 92/29/ETY*.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992L0029:20081211:FI> (hämtad 30.03.2013)
- Saarni, Heikki. & Niemi, Leena. (2006). *Lavasairaanhoidon käsikirja*. Keuruu: Otavan Kirjapaino OY
- Sjöfartsstyrelsen. (1994). *Sjöfartsstyrelsens beslut om fartygsapoteket*.

Social och hälsovårdsministeriet. (2005). *Anvisningar för läkarundersökning av sjöman*.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3903.pdf&title=Anvisningar_for_lakarundersokning_av_sjoman_sv.pdf (hämtad 25.03.2013)

Sjöfartsverket. (2009). *Informationsblad 4/20.10.2009*.

http://portal.liikennevirasto.fi/portal/page/portal/s/tjanster_yrkestrafik/fardas_farleder/SE_2009_10_20_NR4_TMAS.pdf (hämtad 24.02.2013)

Theseus ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto. (2012). Vikström Patrick

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47809/Fartygsapoteket%202012.pdf?sequence=1> (hämtad 3.12.2013)

Figur källor

Figur 1. Vårdhandboken. (2012). *Injektioner*.

<http://www.varldhandboken.se/Texter/Injektioner/Intramuskular-im/> (hämtad 05.04.2013)

Figur 2. Injektionstechnik. (2012). *Intravenös*.

http://seagull1001.pagedeluxe.de/injektionstechnik_96282189.htm (hämtad 06.04.2013)

Figur 3. Basic airway management. (2012). *Oropharyngeal airway insertion*.

<http://www.haworth21.karoo.net/BASIC%20AIRWAY%20MANAGEMENT.htm>

Figur 4. Emergency Medicine Ireland. (2011). *ED intubation in UK/Ireland*.

<http://emergencymedicineireland.com/2011/06/ed-intubation-in-ukireland/> (hämtad 05.04.2013)

Figur 5. 3M. (2013). *IV Therapy*.

http://solutions.3mcanada.ca/wps/portal/3M/fr_CA/SkinHealth/SkinHealthHome/Solutions++++/IVTherapy (hämtad 05.04.2013)

Bilaga 1

Enkätundersökning rörande fartygsapotekets användning av mediciner samt utrustning

Hej!

Jag heter Kim Bergman och studerar till sjökaptan vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo. Jag har valt som examensarbete att skriva om fartygsapoteket och dess användning.

För att undersökningen skall ge ett användbart resultat hoppas jag att fartygsapotekets ombordansvarige tar tid att noggrant och eftertänksamt fylla i enkäten. Svaren behandlas konfidentiellt och anonymt. Frågepappren förstörs efter analys.

Jag är tacksam om enkäten besvaras så fort som möjligt, senast datum 06.07.2013. Enkätsvaren skickas till kimjbergman@hotmail.com eller kim.bergman@novia.fi.

Kontaktuppgifter:

Kim Bergman

Mätaregatan 4b A1

20100 Åbo

+358400534907

Endast fartygsapotekets ombordansvarige svarar på enkäten!

Tack för er medverkan!

Lägg kryss (X) i rutan ni svarar, skriv på tomma fälten. Spara enkäten och skicka den till mig.

Vilken befattning har ni?

Befälhavare	Överstyrman	Styrman
-------------	-------------	---------

Hur länge har ni ansvarat för ett fartygsapotek?

Undersökningsmöjligheter

Har ni utfört någon av följande undersökningar ombord när ni ansvarat för fartygsapoteket?

a) Mätning av blodsockret

Ja		Nej	
----	--	-----	--

b) Mätning av blodtrycket

Ja		Nej	
----	--	-----	--

Tycker ni att undersökningsutrustningen är tillräcklig i fartygsapoteket?

Ja		Nej	
----	--	-----	--

Ifall nej, vilken typ av undersökningsutrusning fattas?

Läkemedelsbehandling

Har ni get någon av följande läkemedelsbehandlingar ombord när ni ansvarat för fartygsapoteket?

a) Skrivit ut läkemedelstabletter
(t.ex. Burana)

Ja		Nej	
----	--	-----	--

b) Givit ögonmediciner

Ja		Nej	
----	--	-----	--

c) Injektioner

Ja		Nej	
----	--	-----	--

Tycker ni att fartygsapoteket innehåller tillräckligt med läkemedel?

Ja		Nej	
----	--	-----	--

Ifall nej, vilket typ av läkemedel skulle behövas ombord?

Vårdåtgärder

Har ni utfört någon av följande vårdåtgärder ombord när ni ansvarat för fartygsapoteket?

a) Intubation

Ja		Nej	
----	--	-----	--

b) Givit intravenös vätskeersättning

Ja		Nej	
----	--	-----	--

c) Sytt sår

Ja		Nej	
----	--	-----	--

d) Kateteriserat urinblåsa

Ja		Nej	
----	--	-----	--

Tycker ni att det finns tillräckligt med vårdåtgärdsutrustning i fartygsapoteket?

Ja		Nej	
----	--	-----	--

Ifall nej, vilken typ av vårdåtgärdsutrustning skulle behövas ombord?

Telemedical assistance service

Har ni haft kontakt med Telemedical?

Ja		Nej	
----	--	-----	--

Ifall ja, orsak? _____

Har det varit till hjälp i situationen?

Ja		Nej	
----	--	-----	--

